БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1920 чилде үндезилетинген

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область болгаш Қызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Соединиң органы

1955 ФЕВРАЛЬ 5 СУББОТА № 26 (3220)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Чер-черниң тулуг материалдарын бүдүрерин калбартырынга инициативаны көвүдедир (1 арын).

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер биле болгаш «Иениң медалы» медальдар-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Соединиң Президиумунуң Чарлыы (1 арын).

Кур черлер шиңгээдип алыр районнарда (1 арын).

Р. Далай-оол.— Соңгулда кампаниязының үезинде агитас-массалыг ажылды ажыл-агый сорулгалары-биле холбаштырар (2 арын).

1954 чылда Тыва автономнуг областың улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында Тыва автономнуг областың статистика эргелелиниң дыңнадыы (2 арын).

С. Шыдыраа.— Шүй көдээ Соединиң социалистиг чарыжының түңнели (3 арын).

Р. Воловицкий.—Совет садыгны чаа, бедик чадаже көдүрер (3 арын).

А. Дугинов.—Рубль-биле контрольдаары—улус ажыл-агыйын улам көдүрериниң чугула чүүлү (3—4 арыннар).

Айыыл чок чорукчун Чөвүлелинде (4 арын).

Областың экономиказын болгаш культуразын улам көдүрер дээш

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың шылгарангай удуртулгазынга үндезилээш бистиң областың экономиказы болгаш культуразы чыл бүрүде чайгылыш чок хөгжүп, уламна чаа-чаа көргүзүглерни чедип ап турар. «1954 чылда Тыва автономнуг областың улус ажыгагыйының күүне планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында» областың статистика эргелелиниң парлап үндүрген дыңнадыы бо дугайында тодаргай херечи болур.

Областың экономиказының болгаш культуразының дүрген темпилер-биле хөгжүп турары болгаш күүнениң доктаатканпланнарын хуусаа бетинде күүседип болурунуң бүгү аргаларының бары ук дыңнадыгдан тодаргай көстүр. Бистиң хөй-хөй үлетүр бүдүрүлгелеривистиң күүне планын ажыр күүсеткениниң дугайында өөрүшкүлүг медээни областың ажылчы чоннары сагыш-сеткилдиң улуг көдүрүүшкүү-биле ужурашканнар. Мурнакылаарның аразында бүдүрүлге планын 118 хуу күүсеткен Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агый үлетүрү, Қызылдың типографиязы, туйбу заводу, тараа дээрбези болгаш оон-даа өске бүдүрүлгелер бар.

Областың түс-түс бүдүрүлгелериниң ажылының эжижээни Тыва областың деревнязларында турып турар үлетүрлер-биле катай ниити продукция бүдүрүлгезин көвүдедирин хандырган. Бо дугайында 1954 чылда ниити продукция талазы-биле чыл планын областың 1953 чылдазы-биле дөмейлээрге 21 хуунга ажыр, 110 хуу күүсеткенин айтырга-ла четчир. Бистиң үлетүр бүдүрүлгелеривис боттарында бар деримелдерни чыл бүрүде улам-на бүдүргүлүг кылыр ажыглап, чиг-эттиг болгаш материалдарны камнык-биле чарыгдап турар апарган.

Ынчаарга бистер бо бүгү чедишкиннерге ооңурган болбас ужурлуг бис. Областа чыл планын күүсетпээн, хожудангай ажылдап турар бүдүрүлгелер хөй. Алгы заводу, мебель фабриказы, ыяш заводу болгаш райүлетүр комбинаттары, ажылчы чоңга хөй-хөй продукцияларны чедир-бербээннер. Эдээн хөй бүдүрүлгелер ниити продукция бүдүрериниң чыл планын күүсеткен болза-даа, кылыгларның кол көргүзүглериниң талазы-биле бүдүрүлге планын күүсетпээннер. Од хамыктыг мурнунда Эзрбектиң хөмүр даш шахтазынга болгаш туйбу заводунга хамаржыр.

Бүдүрүлге черлериниң улуг четпестериниң бирээзи болза, тулугжуларның болгаш тулуг материалдары бүдүрүп турар үлетүрлериниң ажылдакчыларының чоокта чаа болуп эрткен чөвүлел хуралынга чөптүг демделээни—бүдүрүп үндүрген кылыгларның шынарының ам-даа куду болуп турары болур. Тулугга күүнениң капитал салыышкынының хемчээли 1953 чылдазы-биле дөмейлээрге 146,9 хуу күүсетинген болза-даа тулугнуң темпизи ам-даа оожум. Капитал салыышкынарының планы 1954 чылда түгле 75,4 хуу, а чуртталга тулугларының талазы биле план—91,7 хуу күүсетинген. Тулуг ажылдарының, ылаңгыя хөй күш үнер ажылдарны механизастаар ажылдениң багай организастатынган.

Эрткен чыл болза областың көдээ ажыл-агыйын хөгжүдериниң херээнге улуг чедишкиннериниң чылы болган. Колхозтар болгаш совхозтарда тарылганың шөлү калбарган. Тарылганың ниити шөлү эрткен чылын 1953 чылга улур 10,1 хуунга көвүдээн. Ол үениң иштинде погаз культуразының тарылга шөлү ийи катап көвүдээн. МТС-тер, болгаш колхозтарның материал-техниктиг базазы быжыккан, көдээ ажыл-агыйның бүгү ажылдарының механизациязының деңнелди бедээн. Колхозтар болгаш совхозтар күүнеге тараа дужаалгазының күүне планын хуусаа бетинде күүседип, тараз садын аларын организастыг чорутканнар.

Тыва улустуң национал хевирлиг социалистиг утка шынарлыг культуразын хөгжүдер талазы-биле дыка улуг чедишкиннер чедип алдынган. Школалар, клубтар, қызыл булуңнар, библиотекаларның четкизи калбарган. Улус чырыдышкынынга болгаш кадык камгалалга бюджет дыка улгаткан. Областа улус өөредилгезиниң херээниң быжыкканы улуг классторга өөреникчилериниң санын хөй катап көвүдедир арганы берген. 8—10 классторның өөреникчилериниң саны эрткен чылын 35 хуу, оон иштинде көдээ черлерде 59 хуу көвүдээн. Ортумак школаларда өөреникчилериниң санының 50 ажыг хуу көвүдээнин демделээри дыка өөрүнчүг.

Чоннуң медицина хандырылгазы база дыка эжижээн. Эмнелге болгаш профилактика черлериниң четкизи калбарган. Бо бүгү шупту совет кижилериниң өзүп турар негелделерин хандырар дугайында Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың канчаар-даа ажок улуг дузалам-чызының дугайын херечилеп турар.

Ынчалза-даа мооң-биле кады бистиң областың улус ажыл-агыйында бар улуг курлавырларны ажыглаар талазы-биле ам-даа четпес ажылдап турар бис. Бо курлавырлар үлетүр, колхоз бүрүзүнде, культура фондузунуң болгаш кадык камгалалдың бүгү-ле участоктарында хөй. Бүдүрүп үндүрүп турар продукциниң шынарын бедидер, ажылчы чоннарның негелделеринге дыңнангыр болур, совет кижилериниң үргүлчү өзүп турар негелделерин чеп хандырар дээш демиселге улуг ажылдарны чорудары негетинер.

РСФСР-ниң Дээди Соединиң болгаш чер-чер Советтериниң ам болур соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарыш областың колхозтар, совхозтар болгаш МТС-териндe калбарган. Партия болгаш чазактың директиваларын күүседири дээш үлетүрүнүң, көдээ ажыл-агыйның бүгү ажылдакчыларының социалистиг чарыжын партия организациялары хүн-бүрү тодаргай удуртур ужурлуг.

Бүдүрүлгелерге, колхозтар, совхозтарга чаа техниканы нептередири дээш, бүгү-ле аргаларны күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге долузу-биле ажыглаары дээш демиселдиң мурнуку одуруунга турары—партия организацияларының хүлээлгези болур. Бешки беш чыл планын күүседи́ринче ажылчы чоннарны мобилизаставышаан, партия организациялары областың экономиказын болгаш культуразын чаартырынга чаа-чаа чедишкиннерни чедип алырлар.

Кур черлер шиңгээдип алыр районнарда

Чаа көжүп келгеннериң баштайгы базымнары

УРАЛЬСК. Зеленевский районда Железновск деп тараалаң чаа совхоз организастатынган. Тулуг материалдарын, чыып алыр бажыңнарның кезектерин, үлетүр барааннарын, аъш-чемни маңаа эккеп турар. Төп суурну телефончулары бөгүн доозулган. Чаа көжүп келгеннер кээп турар. Түр клубта кино чуруктарны көргүзүп турар. Почта машинязы чагаалары, чаа-чаа солуннарны болгаш журналларны үргүлчү эккеп турар.

Совхоз 8 чартык муң гектар кур черге кызылтасты болгаш чиңге тарааны тарыыр, 15 муң гектар чаа черлерни аңдарар, картофель, ногаа өстүрер, 3,5 гектарга чимис сады өстүрер дузалаар ажылагый черн тургустунуп турар. Гавриловка деп хемчигештиң суун суттарылтага ажыглаар апаар.

Цариктиң өг-бүлези совхоз тудуушкунунда

Кустанай, Введенск районнуң Алешань көдээнин чоогунда Тобель хемнин эриинде Жангильдин аттыг тараалаң чаа совхоз организастатынган. Келир үеде төп суур турар черниң өрнунда чыып алыр бажыңнарның кезектерин сөөртүп келген, үлетүр болгаш аъш-чем барааннарының магазиннерин ажыткан. Совхоз хөй машиналарны алган. Часкы белеткел эгелээн. Үрезиннерни арыглап, кывар чүүлү сөөртүп эккеп, хымыгыыш белеткеп ап турар, дашты ажылдап кылыр ажыл чорутунуп турар.

Чаа көжүп келгеннер могаг чок ажылдап турар. Херсон областан маңаа чедип келген, бызаңчы С. А. Цариктиң өг-бүлези өскелер-биле кады ажылдап турар. Семен Арсентьевич мебель белеткеп турар. Кылып билир ажылының талазы-биле оон кадайы инек саакчызы, түр үеде үрезин арыглаар ажыл кылып турар. Уруу чоокта чаа поварлар курсу дооскан, ам хиреде хымыгыыш белеткелинде ажылдап турар, оглу тракторист.

Чаа совхозта тудуг ажылы калбарып турар

КОКЧЕТАВ. Чкаловский районда «Агроном» деп тараалаң чаа совхозту организастаан. Ол ажыл-агыйның коллективи амдыызында 40 кижи. Совхозтуң төп коданын тургузар участокту тускайлаан. Ам ында самандан кылган 9 бажыңнар бар, оларның-биле кожа тудуг ыяжының чудуктары, тудуг даштары, туйбулар чыдар. Совхозче ынзы-бүрү чүүктериниң кээри үргүлчүлеп турар.

337 чаа совхозтар

АЛМА-АТА. Казахстанның кур болгаш куруккан черлерни ажыглалга киирип ап турар районнарында база чаа 17 совхозтарны организастаарын бадылаан. Кустанай областа чазын тургустунган 19 чаа совхозтарга болгаш 1954 чылдың күзүнүнде организастатынган 72 ажылагыйларга немей база тараалаң 4 ажылагыйларны тургузун турар.

Ындыг хевир-биле, Казахстанда кур болгаш куруккан черлерни массалыг ажыглалга киирип алышкынының эгези —1954 чылдың чазынындан бөөр 337 чаа совхозтар тургустунган.

(СЭТА).

ЧЕР-ЧЕРНИҢ ТУДУГ МАТЕРИАЛДАРЫН БҮДҮРЕРИН КАЛБАРТЫРЫНГА ИНИЦИАТИВАНЫ КӨВҮДЕДИР

СЭКП ТК-ның Тудуг килдизинге болган чөвүлел хурал

Чер-черниң тудуг материалдарын болгаш кезектерин бүдүрерин максималдыг калбартыры болза, тудуг херээн улам ыңай эжижериниң эң чугула, үндезин айтырыгларының бирээзи болур. Түгле оны шиитпирлээш, бистиң чүртүвүстүн хоорайларында болгаш сүүрларында тудуушкуннуң улуг программазын чедишкинниг боттандырып болур.

Бүгү эвилелдешкен республикаларда чугай дажындан, ракушечниктен, туфтан болгаш чаягаар бүткен даштын өске-даа хевирлериндeн хана кылыр материалдарны бүдүрүп үндүрерин дыка улгаттырар арга бар. Амгы үениң техниказы быжыглап тудуштурар материалдарны кылып үндүрерин чер бүрүзүнде организастаар болгаш аңаа үндезилээш блоктар, шифер, черепица база өске-даа материалдарны белеткээрин таарыштырар арганы берип турар. Чер-черниң чиг-эди—полигон тудуглар кылырынга эптеп алыр демир-бетон кезектер бүдүрериниң база эки болур.

Чер-черге тудуг материалдары, саваңдан, ыяш чазаар бүдүрүлгениң артынчы түүлериндeн, колуунда бүгү эвилелдешкен республикаларда чылда-ла бир миллиард дөрбелчин метр тудуг материалдары плиталарны, өрээлдээшкин кылыр түүлдерни кылып ап болур канчаар-даа аажок хөй саныг бар болуп турар хымыгыыштан кылыглар бүдүрүп үндүрер чорук-калбак нептерээшкинни алыр ужурлуг. Хымыгыыш болза, чаңгыс каът бажыңнар тударынга, хөй кажаалары болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый тудуглары кылырынга үнелиг материал болур.

Хана кылыр, өрээлдээр, быжыглап тудуштурар эң ыяны-бүрү материалдарны хөй-хөй районнарда бар болуп турар он-он миллион тонна курлавырлыг домна болгаш котёл шлактарындан белеткеп болур.

Ынчалзажок чер-черниң тудуг материалдарын бүдүрүп үндүрерин көвүдедир талазы-биле ол болгаш өске-даа ынзы-бүрү аргалар ам-даа кошкак ажыглатыныр турар. Инициативаны илередириниң, оларны бүдүрерин хөгжүдериниң орнунга, чер-черниң совет болгаш ажыл-агый органнары болганчок-ла өскээртен сөөртүп алыр материалдарга идегеп турарлар. Ол тулугнуң темпилерин оожургадыр, оон өртек-үнезин бедидер.

Чоокта чаа СЭКП ТК-ның Тудуг килдизинге болган чөвүлел хурал эвилелдешкен республикаларга чер-черниң тудуг материалдарын бүдүрерин улам ыңай хөгжүдериниң айтырыын чугаалажып көрген. Чөвүлел хуралдың ажылынга партия болгаш совет ажылдакчылар, Эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдериниң даргаларының оралакчылары, тудуг материалдарының үлетүрүүнүң министрлери, хоорай болгаш көдээ ажылдакчылар, СССР-ниң Тудуг материалдарының үлетүрүүнүң министерствозунуң ажылдакчылары кириш-кен.

Бүгү эвилелдешкен республикалар тудуг материалдарының болгаш кезектериниң бүдүрүлгезин өстүрериниң өзөрлүгүн мөөрөйлөөн, чаягаар бүдүштүг дашты казып алырыңга херектиг машиналар бүдүрүп үндүрерин калбартыр негелдени аңаа салган, хана кылыр материалдың ол хевири туйбу кылырындан ийи катап чиик чарыгдалдыг болур. Улам быжыг даш казып шыдаар машиналар база негетинин турар.

Чер-черде тудуг материалдарының бүдүрүлгелиниң дүрген өзүлделинге лаптыктап турар өске-даа чылдагааннар чөвүлел хуралга илерединнер. Украинада үргүлчү долу эвес күчүлүг ажыглатынып турар туйбу заводтарының быдаргай удуртулгалыының ажык чок чоруунун дугайында чугаалавышаан, Украин ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Непорожний ол бүдүрүлгелерни чаңгыс удуртулгага мөөнөөн база чер бүрүзүнде Дувановтуң методун шиңгээткеш республикага туйбу бүдүрүп үндүрерин ийи катап улгаттырыр болур деп медеглээн.

Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Зиядуллаевтың демделээни болза республикада бар болуп турар эвилел чагырганыг туйбу заводтарынга ССРЭ-ниң күрилганы 1955 чылда эвээжеткен бүдүрүлге планын доктаадып тургускан. СЭКП-ниң Ростов обкомунуң секретары эш Морозов тудуг материалдарының заводтарын, ылаңгыя демир-бетон кылыгларының бүдүрүлгелерин, чер-черде четпес тутканын, ол чорук күштериниң болгаш акша-хөренгилериниң чардыгар чоруун болдурып турарын демделээн.

Республика бүрүзүнде, область бүрүзүнде ыяны-бүрү хана кылыр, быжыглап тудуштурар, крыша кылыр болгаш өске-даа тудуг материалдарын база кылыгларын массалыг бүдүрериниң базазы болуп болур чиг-эттиг хөй саныг үнер дөстери бар дээрзин чөвүлел хурал тодаргай көргүскен. Ол курлавырлар тудугнуң ажыглалынга кирген турар ужурлуг.

Украин ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Юдин республикаларга тудуг материалдарын бүдүрүп үндүрерин көвүдедиринге чазактың үндүрүп берип турары акша-хөренгилериниң алаан хөй кезин чылдың-на ажыглатынмайн турарын көргүзүп турар фактыларны чугаалаан. Закавказьениң болгаш Орааны Азиниң өзөөн хөй районнарында чаягаар бүдүштүг дашты ажылдап кылыры эгелевээн. Чугай бүдүрүлгези кончуг оожум өзүп турар. Чер-черде херек кырында шлактан тулуг материалдарын массалыг бүдүрүп үндүрериниң херээ ам-даа хөнүкпээн.

Тудуг болгаш орук машина тудуунуң министерствозун чөвүлел хуралдың кирижикчилери шыгыыы шүгүмчүлээн, чаягаар бүдүштүг дашты казып алырыңга херектиг машиналар бүдүрүп үндүрерин калбартыр негелдени аңаа салган, хана кылыр материалдың ол хевири туйбу кылырындан ийи катап чиик чарыгдалдыг болур. Улам быжыг даш казып шыдаар машиналар база негетинин турар.

Чер-черде тудуг материалдарының бүдүрүлгелиниң дүрген өзүлделинге лаптыктап турар өске-даа чылдагааннар чөвүлел хуралга илерединнер. Украинада үргүлчү долу эвес күчүлүг ажыглатынып турар туйбу заводтарының быдаргай удуртулгалыының ажык чок чоруунун дугайында чугаалавышаан, Украин ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Непорожний ол бүдүрүлгелерни чаңгыс удуртулгага мөөнөөн база чер бүрүзүнде Дувановтуң методун шиңгээткеш республикага туйбу бүдүрүп үндүрерин ийи катап улгаттырыр болур деп медеглээн.

Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчызы эш Зиядуллаевтың демделээни болза республикада бар болуп турар эвилел чагырганыг туйбу заводтарынга ССРЭ-ниң күрилганы 1955 чылда эвээжеткен бүдүрүлге планын доктаадып тургускан. СЭКП-ниң Ростов обкомунуң секретары эш Морозов тудуг материалдарының заводтарын, ылаңгыя демир-бетон кылыгларының бүдүрүлгелерин, чер-черде четпес тутканын, ол чорук күштериниң болгаш акша-хөренгилериниң чардыгар чоруун болдурып турарын демделээн.

Республика бүрүзүнде, область бүрүзүнде ыяны-бүрү хана кылыр, быжыглап тудуштурар, крыша кылыр болгаш өске-даа тудуг материалдарын база кылыгларын массалыг бүдүрериниң базазы болуп болур чиг-эттиг хөй саныг үнер дөстери бар дээрзин чөвүлел хурал тодаргай көргүскен. Ол курлавырлар тудугнуң ажыглалынга кирген турар ужурлуг.

Соңгулдаларга алдар кылдыр

Механизаторларның күш-ажылчы идепкейи

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районда машина-трактор станциязының коллективи соңгулдалар хүүнге алдар болдурган социалистиг чарышты үргүлчү-лдиг калбартышаан, улам бедиткен хүлээлгелер өзугаар ажылдап турар. МТС-те парторганизация секретары эш Сыгыр-тааның редакцияга дыңнатканы болза:

—Механизаторларның чаңгыс эргеткилдиг ажылдаанының түңнелинде бистиң МТС септелге графигин үргүлчү ажыр күүседип келген. Февраль 1-ге чедир 13 тракторлар, 29 сеялкалар, 2 культиваторлар, 1 лущильник болгаш тракторнуң 18 андазыннары септетинген. Коллективтиң хуралынга тракторлар болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин Совет Армияның хүүнге уткуштур доозар, а хову ажылынга бүгү белеткелди февраль 27-де дооскан турарын хүлээнген.

Күш-ажылдың организастыы багай эвес. Септелгеде 28 кижи бар, оларның аразында Бүгүэвиледдиң көдээ ажыл-агый делгелгезиниң кижикчилери: Калинин аттыг колхозка чер аңдарылагазының планын 112 хуу күүсеткен эш Коштай-оол, Ленин аттыг колхозка 550 гектар кур чер аңдарган эш Суур-оол, ол ышкаш эрткен чылын 900 күш-хүн ажылдап алган эш Комбужап олар амгы септелгеде база бедик көргүзүглелиг болуп турар.

—⊙—

Сүт-Хөл МТС-тиң механизаторларының хүлээлгези

СУТ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районнуң машина-трактор станциязы часкы хову ажылынга чедишкиннинг белеткенин турар. Механизаторлар февраль 1-ге чедир 17 тракторларны септеп дужааган, көдээ ажыл-агый машиналарындан 23 сеялкалар, тракторнуң 22 андазыннары, 29 илиирлери, 8 культиваторлар, 4 лущильниктер септетинген.

Соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарыш механизаторларны улам соруг киирип турар. Ажылдың бүдүрүкчүлүг темпизин дүргедедир, продукцияның шынарын бедидер, графиктин күүселдези дээш кижи бүрү чүткүлүг ажылдап турар.

Коллективтиң чоокта чаа болган хуралынга механизаторлар тодаргай, улам бедиткен хүлээлгелерни алган: амгы кылып турар тракторларның септелгезин февраль 27-де, а көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин Совет Армияның хүүнге уткуштур бүрүн доозар.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары" орденнер-биле болгаш „Иениң медалы" медальдар-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Соединиң Президиумунуң Чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Соединиң Президиумунуң 1944 чылдың август 18-те үндүрген Чарлыынга үндезилээш ССРЭ-ниң Дээди Соединиң Президиумунуң мурнундан шаңнаары болза:

Тос уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ 1 ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Денисенко** Василиса Ивановна—Таңды районнуң Элегес көдээ Соединде өг-бүле эзи.
2. **Норбу** Уйнукай Түлүшевна—Улуг-Хем районнуң «Партияның XIX съездизи» колхозунуң колхозчузу.
3. **Чооду** Тельбин Шимекпеновна—Қызыл районнуң «Совет Тыва» колхозунуң колхозчузу.
4. **Шимит** Барынмаа Лудуевна—Эрзин районнуң Эрзин көдээ Соединде өг-бүле эзи.

Сес уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Дабаа** Өшкү-Саар Чымбуу —Эрзин районнуң «Чаа орук» колхозунуң колхозчузу.
2. **Долук** Долума Кембилчековна—Өвүр районнуң «Қызыл тук» колхозунуң колхозчузу.
3. **Ховалыг** Толчу-Сүрүн Чаш-ооловна—Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. **Куулар** Раа-Хеле Дагбаовна — Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
5. **Қыргыс** Серен Сандак—Қызыл районнуң «Бай-Булуң» колхозунуң колхозчузу.
6. **Монгуш** Ханды Кудерживовна—Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
7. **Монгуш** Кокмаа Солунамовна—Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң колхозчузу.
8. **Монгуш** Маалтай Агбазановна—Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунуң колхозчузу.
9. **Монгуш** Мыйдын-оол Данзыновна—Чөөн-Хемчик районнуң «Қызыл тараачын» колхозунуң колхозчузу.
10. **Монгуш** Хорлуу Шырагайовна—Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.
11. **Немкова** Евдокия Гордеевна—Таңды районнуң Кочетов көдээ Соединде өг-бүле эзи.
12. **Ооржак** Октекпей Кодуртановна—Сүт-Хөл районнуң Суг-Аксы көдээ Соединде өг-бүле эзи.
13. **Ооржак** Сорукмаа Санаевна—Сүт-Хөл районнуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчузу.
14. **Сарыглар** Доктулай Кунзу—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
15. **Сат** Амырты Калзановна—Өвүр районнуң «Қызыл тук» колхозунуң колхозчузу.
16. **Хертек** Хорлуу Самдар—Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.
17. **Ховалыг** Долчан Кечил-ооловна—Чөөн-Хемчик районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
18. **Хомушку** Сат Хожулаа—Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг колхозунуң колхозчузу.

Чеди уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕННИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Баажай** Чинчит Дунгаан—Эрзин районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
2. **Базыр** Ончатбаа Дөңгүр-Караовна—Улуг-Хем районнуң «Партияның XIX съездизи» колхозунуң колхозчузу.
3. **Донгак** Дывастай Божагысовна — Сүт-Хөл районнуң Жданов аттыг колхозунуң колхозчузу.
4. **Куулар** Оржумаа Дажы-Серен—Сүт-Хөл районнуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
5. **Куулар** Серемаа Намчынайовна—Сүт-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
6. **Маады** Биче-Уруг Торжу—Қызыл районнуң «ТНРП 12 съездизи» колхозунуң колхозчузу.
7. **Монгуш** Хорлуу Сурунмейевна—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
8. **Ондар** Кокуу Сотпаевна—Чөөн-Хемчик районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчузу.
9. **Сарыглар** Моммуй Чыртак-оол—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
10. **Сарыглар** Чаданмаа Чарыкай—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
11. **Сарыглар** Чангаа Шагдыровна—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
12. **Сат** Хаа-Кара Сундуйовна—Өвүр районнуң «Қызыл тук» колхозунуң колхозчузу.
13. **Ховалыг** Биллинмаа Эрелчиновна—Сүт-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
14. **Ховалыг** Дажы-Сүрүн Ойдуп-ооловна—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
15. **Хумбун** Долчун Идам—Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
16. **Янчанмаа** Хандаа Сюрюн—Эрзин районнуң «Қызыл сылдыс» колхозунуң колхозчузу.

Алды уругларны төрээн болгаш кижизиткен иелерни

«ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫҢ 1 ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. **Байкара** Баазан Дондуковна—Қызыл районнуң Сталин аттыг колхозунуң колхозчузу.
2. **Донгак** Дараа Сурунмеевна—Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
3. **Иргит** Дыраан Баян-Хөө—Бай-Тайга районнуң «Тиилелге» колхозунуң колхозчузу.
4. **Кок-Пан** Долгар Доржу—Қызыл районнуң «Совет Тыва» колхозунуң колхозчузу.
5. **Куулар** Базыр Сегбеовна—Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
6. **Куулар** Кек Самановна—Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчузу.
7. **Лопсан** Тинма Олакпайовна—Эрзин районнуң Эрзин көдээ Соединде өг-бүле эзи.
8. **Мартемьянов** Степанида Игнатьевна—Қызыл хоорайда өг-бүле эзи.
9. **Монгуш** Дожутмаа Санчайовна—Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
10. **Монгуш** Нанзат Кенденовна—Чөөн-Хемчик районнуң Баян-Тала көдээ Соединде өг-бүле эзи.
11. **Монгуш** Сат Керекпеновна — Сүт-Хөл районнуң «Сталинчы орук» колхозунуң колхозчузу.
12. **Ондар** Кучунмаа Кара-Хунаовна—Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг колхозунуң колхозчузу.

(Уланчылыг).

Соңгулда кампаниязының үезинде агитас-массалыг ажылды ажыл-агый сорулгалары-биле холбаштырар

Россия Федерациязының Дээди Совединге болгаш оон чер-чер Советтеринге соңгулдаларның хүнүнге чаа-чаа күш ажылчы чедишкиннерлиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты ажылчы чоннарның ортузунга калбартырынга партийжи-политиктиг ажыл улуг ужуг-дузалыг. Ынчангаш соңгукчуларның ортузунга агитас-массалыг ажылды калбартыры партия организацияларының чугула сорулгазы болур. Сүт-Хөл районнуң партия организациязы ол сорулганы амыдыралга боттандырарынче угланган практиктиг хемчеглерни чорудуп турар.

Районнуң партия эге организациялары соңгулдаларга белеткелдиң баштайгы хүннерде-ле агитколлективтерниң составын хынамчалыы-биле эде көрүп, оларны соңгукчулар ортузунга агитация ажылын чедишкинниг чорудуп шыдаар, белеткелдиг агитаторлар-биле четчелээн. Оон түннелинде партия эге организацияларының чанында агитколлективтерде эн идепкейлиг коммунистерден, комсомолчулардан болгаш партия кежигүнү эвес активчилерден шилитингген 313 агитаторлар ажылдап эгелээннер. Партия райкому агитаторларның семинарларын болгаш сургаалдалыг чөвүлел хураллардын чер-черге эрттиргилээн. Оон ыңай агитколлективтер удуртукчуларының болгаш районда тургустунган он агитпунктуларның эргелекчилериниң семинары СЭКП райкомунуң чанында база болуп эрткен.

Ол ышкаш суд соңгулдаларының үезинде агитас-массалыг ажылдарның түннелиниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Совединге болгаш чер-чер Советтеринге соңгулдаларның үезинде партия организациияларының сорулгаларының дугайында айтырыгны чугаалажып көрген хураллар партияның шупту эге организацияларынга болуп эрткилээн.

Ол хемчеглер ам болур соңгулдаларга белеткелдиң үезинде агитас-массалыг ажылды чорударында биче эвес рольду ойнаан. Оон түннелинде «Сталинчы орук», Киров аттыг колхозтарда партия организацияларының соңгукчулар ортузунда политик-массалыг ажылды көскүзү-биле өкижээн. Ол партия эге организациялары. оон секретарьлары эштер Шокпаа, Капчыыр-оол олар агитаторларны участоктарга хуваган, зоотехниктерни, ветеринар ажылдакчыларын, ферма эргелекчилерин, бригадирлерни база агитас-массалыг ажылга киириштирип турар.

Мурнакчы агитаторларның саны районда өзүп турар. Оларның чижээнге «Сталинчы орук» колхозта эштер Ооржак-оол, Каптар-оол, Жданов аттыг колхозта эштер Шыырап, Деге, Суг-Аксы суурда эштер Мельниченко, Бройтман, Седен-оол, Спирин оларны болгаш өскелерни-даа киирип болур.

Соңгукчуларга белеткелдиң үезинде ажылчы чоннарның ортузунда лекция пропагандазы база өкижээн. Райкомуун илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннери, политиктиг болгаш эртем билиглерин нептередир ниитилелдин кежигүннери 1955 чылдың январьда янзы-бүрү темаларлыг 33 лекцияларны, илеткелдерни соңгукчулар ортузунга номчаннар. Райкомуун илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннери эштер Лихтин, Борбай-оол, Хуна болгаш өскелер-даа эки ажылдаанын демдеглээр херек.

Колхозтарны шефке ап турар район организациялары колхозчуларның, өң ылангыя малчыннарның ортузунга агитас-массалыг ажылды өкижээнинче боттарының ажылы-биле өрү-дүзүн ажыглаан. Ол сорулга-биле район организациялары чоокта чаа колхозтарның мал фермаларынга кедээ ажыл-агыйның литератураларындан болгаш чечен чогаал номнарындан 17 библиотекажыгаштарны четчелеп тургусканнар. Ол хемчег колхозчу малчыннар ортузунга агитас-массалыг ажылдарны калбартып чорударынга, оларның кедээ ажыл-агый талазы-биле билиглерин бедидеринге ажыктыг болуру чугаажок.

Соңгулдалар белеткелиниң үезинде районда тургустунган агитпунктуларның хөй нуруузу боттарының ажылын өкижидип, агитас-массалыг ажылдың организаторлуг төвү кыллыр хуулган. Оон чижээнге Суг-Аксы суурда (эргелекчизи эш Борбай-оол), Киров аттыг колхозтуң төвүнде (эргелекчизи эш Серен) агитпунктулар кирер. Олар болза, агитаторларның, соңгукчуларның хуралларын, беседаларны, илеткелдерни, лекцияларны организастап чорудуп турарлар.

РСФСР-ниң Дээди Совединге болгаш чер-чер Советтеринге соңгулдаларга чаа-чаа күш-ажылчы белектерлиг ужуражыр дээш социалистиг чарыш район иштинде калбарган. Районнуң мурнакчы малчыннары болгаш мал ажылының тускай эртемниглери районнуң чөвүлел хуралынга районда мал кыштагладышкынының байдалын болгаш ону экижидер хемчеглер дугайын чугаалашкаш, малдың кышкы ажаалдазын экижидеринче, 1955 чылда мал өстүрериниң болгаш оон продуктулуун бедидериниң планнарын күүседи-ринче, мал кажаларының болгаш малчыннарның чурттала бажыннарының тудуун көвүдедиринче угланган тодаргай социалистиг хүлээлгелерни алган. Районнуң мурнакчы малчыннарының ол хүлээлгелерин боттарының хуралдарынга чугаалажып танышкаш, районнуң колхозтары, ол ышкаш тус-тус малчыннар боттарының алган хүлээлгелерин эрес күүседип эгелей бергеннер. Чижээ, Сталин болгаш Жданов аттыг колхозтарның малчыннары мал кыштаглаашкынын организастыг эртирип турарлар. Жданов аттыг колхоз 1955 чылдың январь 25-ке чедир төрүтүнген 100 баш чаш малларны чидириг чокка ажаап алган. Ол колхозтуң өшкү кадарчызы эш Сандан-оол бо чылын төрээн 60 өшкүлерниң 60 аналарын, инек малдакчызы эш Кызыл-оол төрээн 5 инектен 5 бызааны бүрүн камгалап алган.

Киров аттыг колхозтуң хөй кадарчызы эш Доржу бо чылын оон кыштаанга тудар ужурлуг бир үлегерлиг хөй кажаазының, бир чурттала бажыңының ыяжын кезип белеткээш, чурттала бажыңының ыяжын тудар чериндe сөөртүп эккен алган. Ол колхозтуң мал ажылдакчылары Шыырап, Конгар, Дүктүг-кыс, Сайын-оол олар мал фермаларынга малчыннар чурттаары-биле тудар бир-бир бажыннарның ыяжын кезип белеткеп дооскаш, ам оларны тудар черлеринче сөөртүп турарлар.

Колхозчу малчыннарның болгаш тудугжуларның иштинде боттарының алган социалистиг хүлээлгелерин ажыр күүседип турар мурнакчыларның саны хүн-бүрүде өзүп турар. Чижээ, Киров аттыг колхозтуң Шемиде тудуг ыяжы белеткеп турар комсомолчу-аныяктар бригадазы январьның 30-га чедир тудугга хереглээр 1100 ыяшты кезип белеткээш, машина оруунга үндүрер тургаш, январь 25-ке чедир 1400 ыяшты кеспишаан, оларны шуптузун машина оруунче үндүр сөөрткен. Ол бригадада ыяш кезикчилери эштер Калдар-оол, Инекей, Сарыг-оол, Дамба-Сүрүн олар хүнде 16 ыяшты кезип белеткээр тургаш, 25—32 чедирип турар, ыяш сөөртүкчүлери Сарыг-оол, Дөгүс-оол, Кензиг-оол, Биче-оол болгаш Кек-оол олар хүнде 20 ыяшты орукче үндүр сөөртүр тургаш, 25—30 ыяшты орукче үндүр сөөртүп турарлар.

Ам болур соңгулдаларга белеткелдиң талазы-биле мында демдеглетингген чамдык чүгээр түннелдер болза, соңгулдаларга белеткел ажылдары бисте бүрүү-биле эки дээни ол эвес. Ол болза, соңгулдаларга белеткелдиң үезинде агитас-массалыг ажылды экижидер херектиң чүгле эгели болур. Бистиң агитас-массалыг ажылывыста четпестер ам-даа дыка хөй. Ону боттуг удуртур, үргүлчү хынаар хереги бис ам-даа холга ап шыдавайн турар бис.

Бистиң чамдык агитпунктуларывыс Хөр-Тайгада (эргелекчизи Бегзиваа) агитас-массалыг ажылдың төвү болуп шыдавайн турар. Бистиң чамдык агитаторларывыс оларга бүзүреткен улуг болгаш харыысалгалыг ажыл-хереги чедишкиннинг чорудуп шыдавайн турар, чижээ, Жданов аттыг болгаш Калинин аттыг колхозтарда партия организациялары агитколлективтерни удуртур хүлээлгезин багай күүседип турарлар.

Партия райкому, оон бюрозу ажылчы чоннарның күш-ажылчы кедүрлүүшкүнүн ам-даа четпес деткип турар болгаш социалистиг чарыштың мурнакчыларының дуржулгазын нептередир хереги кошкак чорудуп турарын миннип демдеглээр херек. Оон түннелинде колхозтарда тудуг ыяжының белеткели болгаш сөөртүлгези оожум темпилиг чорутунуп турар. Жданов аттыг колхоз (даргазы эш Бюрбю), «Большевик» колхоз (даргазы эш Комбу) белеткетинген тудуг ыяжын тудуг шөлдериниче сөөртүп алыр ажылче ам-даа эгелеп кирбейн турар.

Ам болур соңгулдаларга белеткел ажылында болгаш ажыл-агыйжы сорулгаларны шиитпирлээринде бар турар четпестерни чайладырынче угланган хемчеглерни партия райкому ап чорудуп турар.

Р. ДАЛАЙ-ООЛ,
СЭКП Сүт-Хөл райкомунуң секретары.

Агитас-массалыг ажылды күштелдирер

Танды районнуң «Революцияның чалбыыжы» колхозта соңгукчулар ортузунда агитация-массалыг ажыл багай чорудуп турар.

Колхозтуң инек болгаш чылгы мал фермаларында малчыннарга мынчага чедир чаңгыс-даа агитатор барбаан, соңгукчулар РСФСР-ниң Дээди Совединге болгаш чер-чер Советтеринге соңгулдалар дугайын болгаш өске-даа солун үүлдерни дыңнаарын күзеп турарлар.

Колхозта партия болгаш комсомол организациялары соңгукчуларның ортузунга агитация-массалыг ажылды күштелдирер херек.

В. СУВАН-ООЛ.

Үрезин арыглаар звено

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозта үрезин арыглаар звено РСФСР-ниң Дээди Совединге болгаш чер-чер Советтеринге соңгулдалар хүнүнүң бетинде үрезин арыглаашкынын доозар дээш белеткен хүлээлгелерни алган ажылдан турарлар.

Ч. ОПУШТАЙ.

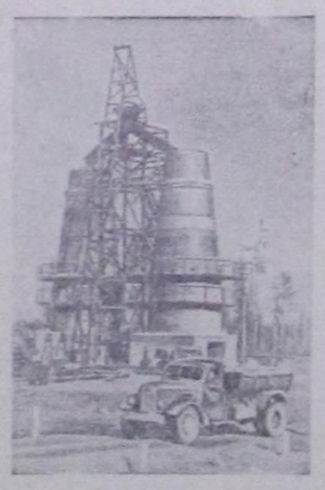

Свердловск область. СЭКП ТК-ныңболгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын боттандырбышаан, «Свердловскугелстрой» трестинин коллективи тудугга херектиг эптеп алыр демир-бетон конструкциялар болгаш кезектер бүдүрериниң талазы-биле болунун бүдүргүлге базазының организастаашкынын доозуп турар. Ону ажыглалга киирерге дыка хөй демирни болгаш ыяшты камнап алырынга, дүрген болгаш чиик өртектиг тударынга арганы бээр.

Чурукта: Карпинский районда шахталарның чугай суугуларының тудуушкыны.

Фото. **А. ГраховТуу.**
СЭТА-ның пресслишези.

Шагаан-Арыгның механизаторларының хүлээлгези

Шагаан-Арыгның машина-трактор станциязының механизаторлары 1954 чылда багай өвес ажылдаан. Трактор ажылының чыл планы 107,8 хуу күүсетингген. Бүр болгаш куруккан чер андарарының планындан 4 мун ажыг гектарны хөйнү чарган.

Хову ажылынга агротехниктиг чурумну чөп ажыглаанындан районнуң колхозтары эрткен чылын чаагай дүжүттү өстүрүп, ажаап алган. Тараа культураларының шупту шөлүнүң гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 17 центнер, а чамдык участоктарның гектарындан 35—39 центнер дүжүт алдынган.

Машина-трактор станциязы эрткен чылын колхозтар-биле чардынган керээзинде көрдүнген бүгү кол ажылдарны агротехниканың негелделерин ёзугаар күүсеткен. МТС-тин механизаторлары амгы кол кичээнгейин бо чылдың часкы хову ажылынга белеткелче угландырган. 1954 чылдың IV кварталында трактор болгаш кедээ ажыл-агый машиналары септээриниң графигин ажыр күүсеткен.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң болгаш ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтериниң соңгулдаларынга алдар болдурган социалистиг чарыш коллективте улам үре-түннелдиг калбарыш турар. Часкы хову ажылынга бүгү белеткели февраль 27-те чедир доозарын механизаторлар хүлээнген. Коллективте тракторист Г. Кукарин, слесарь А. Терентьев, трактористер М. Назыты, Д. Доржу ышкаш септелгениң хүн нормазын үргүлчү 150 хуудан ажыр, эки шынарлыг күүседип турарлар хөй.

И. ОЛДЫРЕВ.

1954 чылда Тыва автономнуг областың улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планының күүселдезиниң түннелдериниң дугайында

Тыва автономнуг областың статистика эргелелиниң дыңнадыы

1954 чылда үлетпүрүнүн, кедээ ажыл-агыйның хөгжүлдези, капитал тудугунуң өзүлдези, бараан саарылгазының калбарышкыны болгаш культура тургузуушкуну мындыг түннелдерлиг болуп турар:

I.

Тыва автономнуг областың девискээринде туруп турар үлетпүр ниити продукцияны бүдүрериниң чыл планын ниитизи-биле 110 хуу күүсеткен. 1953 чылбиле деннээрге ниити продукцияны бүдүрүп үндүргени 21 хуу көвүдээн.

Үлетпүрүнүң ниити продукциязын бүдүрериниң планын тус-тус бүдүргүлгелер мынчаар күүсеткен:

	1954 чылдың планының күүселдезиниң хуузу
Эрбектиң хөмүр даш уургайы	108
Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агыйы.	118
Туйбу заводу	114
Даараныла комбинады	107
Хоорайның аш-чем комбинады	108
Кызылның электростанциязы	98
Кызылдың дээрбези	125
Мебель фабриказы	73
Алгы заводу	90
Облпотребсоюзтуң үлетпүр бүдүргүлгелери	148
Ыяш ажыл-агыйлары	106
Ыяш заводу	86
Райүлетпүр комбинаттары	91
Кызылдың типографиязы	119

Эрбектиң хөмүр даш уургайы, туйбу заводу, Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агыйы 1954 чылда ниити продукция бүдүрериниң планын күүсетсе-даа, чамдык колкол кылыгларның талазы-биле бүдүргүлге программазын күүсетпээннер. Даараныла комбинады, Кызылдың типографиязы, ыяш ажыл-агыйлары, хоорайның аш-чем комбинады, облпотребсоюзтуң үлетпүр бүдүргүлгелери 1954 чылда ниити продукция бүдүрериниң планнарын күүсеткеннер, ынчалза-даа доктаатынган ассортимент талазы-биле онаалгаларны күүсетпээннер.

II.

1954 чылда областың үлетпүр продукциязының кол-кол хевирлерин бүдүрериниң планын күүсеткени:

	1954 чылдың планының күүсетингениниң хуузу
Хөмүр даш	98
Электроэнергия	98
Туйбу	76
Чугай	67
Тудуг материалы	110
Кидис идик	96
Хөм идик	100,1
Даштындан кедер алгы бараанар	94
Мебель	50
Даараныла кылыглары	103
Хлеб-булка кылыглары	138
Кондитер кылыглары	109
Далган	116
Тудуг ыяжының белеткели	95

III.

Тараны болгаш кедээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын бүдүрүп үндүрерин көвүдедиринің талазы-биле колхозтар, машина-трактор станциялары болгаш совхозтар эрткен чылын алаан улуг чедишкиннерни чедип алганнар.

1954 чылда ажыл-агыйларның бүгү категорияларының талазы-биле алырга чазын тарыыр культураларны 1953 чылдагызындан 12 хуу, оон иштинде чазын тарыыр тараларны 8 хуу хөйнү тараан. Областың колхозтары 1945 чылда чазын тарыыр культураларны 1953 чылдагызындан 10 хуу хөйнү тарааннар. 1954 чылдың дүжүдүнге колхозтарда күзүн болгаш чазын тарыыр культураларның ниити шөлү 1953 чыл-биле деннээрге 10 хуу өскен. 1954 чылда кур болгаш курукан черлерниң дыка хөй шөлүн шиңгээдип алган. 1953 чыл-биле деннээрге, 1954 чылда ногааларның тарылгазы 2 ажыг катап, бахча культураларынды 1,3 катап өскен; ол ышкаш чаңгыс чылдыг сигеннернин, силос культураларының болгаш мал чеми корнеплодтарның тарылгазы база өскен. Ынчалза-даа картофель тарылгазының планын колхозтар күүсетпээн.

1954 чылда кедээ ажыл-агыйның материал-техниктиг сууру улам-на быжыккан. Кедээ ажыл-агыйның техниктиг чепсегээшкини өскен, колхозтарда болгаш совхозтарда кедээ ажыл-агый ажылдарының механизациязының деңнели бедээн.

1954 чылда машина-трактор станциялары кедээ ажыл-агый ажылдарын 1953 чылдагызындан 42 хуу хөйнү күүсеткеннер. Колхозтарда чайгы болгаш күскү чер андарылгазы долу механизастатынган. Кедээ ажыл-агыйның күзүн болгаш чазын тарыыр культураларының тарылгазы 94 хуу механизастатынган. Колхозтарда тараа культураларының 98 хуузун комбайннар-биле ажаап алган, ынчаарга областың эвээн хөй колхозтарында бар турар кедээ ажыл-агый машиналары багай ажыглатынып турар, дүжүт ажаап алыышкынының үезинде дыка улуг чидириги болдуруп турар. Мал чемин белеткээринге болгаш мал фермаларында ажылдарны механизастаарының талазы-биле колхозтарга дузаламчыны областың МТС-тери багай организастап турарлар.

IV.

Тыва автономнуг областың девискээринде туруп турар тудугларга күрүнеин капитал салыышкынының хемчээли 1953 чыл-биле деннээрге, 1954 чылда 147 хуу, чурттала тудуунуң талазы-биле 103 хуу болган.

Ынчалза-даа капитал ажылдарының калбарыш турарының темпилери четпес чоруп турар: 1954 чылдың капитал салыышкыннарының планы 75 хуу, а чурттала тудуунуң планы 92 хуу күүсетингген. Хөй күш кирер чамдык ажылдар ам-даа четпес механизастатынган, тудугларда бар турар машиналарны болгаш механизмнерни кошкак ажыглаан. Эвээн хөй тудугларда бүдүргүлгелиг эвес чидириглерни болгаш чарыгдалдарны ам-даа болдуруп турар.

V.

1954 чылда совет садыгның улам ыңай хөгжүлдези үргүлчүлеп турган. 1954 чылда чонга бараан садыглаашкыны 1953 чылдагызындан дыка хөй болган. Чонга мал саржаа, балык, хлеб болгаш хлеб-булка кылыгларының, торгу болгаш дүк пөстериниң, даараныла кылыгларының, хөм идиктериниң болгаш өске-даа барааннарның садыглаашкыны көвүдээн.

Ынчалза-даа областың белеткел организациялары кедээ ажыл-агый продуктуларын, ылангыя ногааларны, картофельди, катты, мөөгүлерни садып алырының болдунар аргаларын дендии багай ажыглааннар.

Үүрмектеп садар садыг четкизинин болгаш хөй-ниити чемненилге бүдүргүлгелериниң четкизиниң бараан саарылгазының планы 1954 чылда 102 хуу күүсетингген.

Садыг четкизинин болгаш хөй-ниити чемненилге черлериниң бараан саарылгазының чыл планын тус-тус садыг организациялары мынчаар күүсеткеннер:

	1954 чылдың планының күүселдезиниң хуузу
Облпотребсоюз	102
Ном садыының область салбыры	107
Заготживсырьёнуң область конторазы	185
Облчурт үлетпүрү	96
Хоорайның аш-чем комбинады	99,8
«Союзпечатьтың» область салбыры	91
Кызылдың золотопродснабы	99,8
Аптекаларның кол эргелелиниң Тыва область салбыры	99,0
Одалга үлетпүрүнүң область эргелели	42

VI.

1954 чылда социалистиг культураның бүгү адырларынга улуг чедишкиннер чедип алдынган.

Ортумак өөредилгениң хөгжээни-биле чергелештир ортумак школаларның 8—10 класстарының өөреникчилериниң саны 1953 чыл-биле деннээрге 35 хуу өскен, оон иштинде кедээ черлерде 8—10 класстарның өөреникчилериниң саны 1953 чыл-биле деннээрге 59 хуу өскен. Ортумак школаларның 10 класстарын доозуп үнгеннер 1953 чыл-биле деннээрге 50 хуу көвүдээн.

1954 чылда Кызылдың башкы институдун дооскан тускай эртемниглерниң баштайгы доозуп үүүшкүү болган.

Эрткен чылын эмнелгелериниң болгаш өске-даа эмнелге албан черлериниң четкизи калбарган. 1953 чыл-биле деннээрге 1954 чылда эмнелге оруннарының саны 26 хуу көвүдээн.

1954 чылда хоорайларны болгаш кедээ районнар төптерин чаагайжыдарының ажылдары үргүлчүлеп турган, ынчалза-даа, Чадаана, Шагаан-Арыг, Туран хоорайларга, Бай-Тайга, Барыын-Хемчик болгаш өске-даа чамдык районнарның төптеринге ногаанчыдылганын, чонга эргежок чугула коммуналдыг дузаламчы көргүзериниң айтырыгларын багай шиитпирлеп турар. Кызыл хоорайны чаагайжыдарының ажылдары оожум чоруп турар.

Тыва автономнуг областың статистика эргелели.

Тудуг ажылынче кичээнгейни күштелдирер

Колхозчуларны дүрген сууржулар ажыл—партия организацияларының болгаш совет органнарның амгы үеде соңгаарладып болбас сорулгазының бирээзи болур. Ындыг турбуже, Барыын-Хемчик районнуң колхозтары 1954 чылда тудуг ажылының планын үскен.

Районнуң колхозтары 1954 чылда чурттаганың 160 бажыңнарын тудар тургаш 92 бажыннарны туткан. Чурттаганга бажыңнарын тудар талазы-биле «Совет Тыванын 5 чылы», «Комсомолдуң 30 чылы», «Ленин оруу» болгаш Ворошилов аттыг колхозтар дендии багай ажылдаан. Ылангыя «Совет Тыванын 5 чылы» колхоз 19 чурттала бажыңнарын тудар тургаш чүгле 4-ту кылган.

Тудуг ажылының улуг ужуг-дузалыын районнуң партия организациялары болгаш совет органнары чедир үнелеэнинден районда 1374 колхозчу өрегелер ам-даа соок өглерде чурттавышаан турар. Тудугну эрткен чылдың темпизин ёзугаар чорудар болза, үстүнде 1374 колхозчу өрегелерни сууржуларына ам-даа 14 чыл хереглетинер апаар.

Колхозтарда тудуг ажылының хожудаашкынының кол чыллагааны чүдел? Тудуг материалдарын кезип, сөөртүрүнүн планын колхозтар күүсетпейн турарында болур. Эрткен чылын колхозтар тудуг ыяжын белеткээрин чүгле 20 хуу күүсеткен. «Совет Тыванын 5 чылы» колхез 2100 кубометр ыяшты сөөртүп белеткээр тургаш, чүгле 350 кубометрни белеткеп алган. Тудуг ажылының хожудаашкынычын база бир чылдагааны болза, тудуг бригадаларын составының доктаамал эвезинде болуп турар. Чижээ, эрткен чылын тудуг бригадазынга 590 тудугжулар ажылдап турганындан ол-ла чылдың декабрьда тудугга чүгле 148 кижи артканы херечи болур. Оон ангыла тудугжуларга күш-ажылдын чаа төлевирин мынчага чедир таарыштырбааны оларның сонуургалын кедүрбейн турар. Ол ышкаш тудугжуларның амыдыралчурттаганын эки-дериниге сагыш салыышкыны база-ла кошкак.

СЭКП-ниң Барыын-Хемчик райкому болгаш райкүүском колхозтарда тудуг ажылын бодунуң ажыл-чорудулгазының төвүнге тургуспаан. Оон уламындан тудуг ажылының темпизи болгаш шынары куду болуп турар. Тудугжулар ортузунга партийжи-политиктиг болгаш организастыг ажылдарны колхозтарда партия организациялары кошкак чорудуп турарлар.

Тудуг ажылынга күрүнеиң берип турар узун хуусаалыг чэлилерин район багай ажыглап турар. Чурттала бажыңнарын тударынга берген 100 мун рубльдин чүгле 22 мунун ажыглаан.

Кылдынган тудугларның шынары куду. Бажыннарның хөй нуруузу крыша, печка болгаш кладовка чок. Чамдык бажыңнарның сонгалары, шалалары эвтиг эвес шаараш, соок кирип турар. Чаа бажыңнарда чурттап турар колхозчулар бажыңның иштики культуразын экижидер дээш, сагыш салбайн турарын базаайытса чогуур. Оон уламындан чамдык колхозчулар өгүүн иштики хереклерлерин ол-ла хевээр бажынче киирип, өг-бүленин культурлуг амыдыралынче кичээнгей салбайн турар. Колхозчуларның ортузунга чаа амыдыралдың пропагандазын партия, совет болгаш хөй-ниити организациялары күштелдирбейн турар.

Колхозтарда тудугларның техниктиг ажылдарынга районда тудуг киидизиниң эргелекчизи эш Иконников, оон инженери эш Шульгин олар боттуг дузаламчыны чедирбейн турар. Кызыл-Мажалык МТС болгаш районда автотранспорт конторазы колхозтарга тудуг ыяжын сөөртүр талазы-биле биче-даа дузалашпайн турарын айытса чогуур. Ам районда бүгү-ле автомашиналарны тудуг ыяжы сөөртүрүнче эвилелдеп болурунуң аргалары бар. Ону район организациялары эвилелдевейн турар. Оон ангыда районнуң колхозтарында автомашиналарның күүнү чөп организаставаан. «Комсомол 30 чылы», Ворошилов аттыг болгаш «Совет Тыванын 5 чылы» колхозтарның автомашиналары тудуг шөлдериниге тудуг материалдары сөөртүр хамаан чок, харын район төвү-биле колхозтар арамынга кижилер сөөртүрүнге ейлежип турар.

Тудуг бригадаларында быжыглаан тыртар күштерни колхозтар ыракта-ла четпес ажыглап турарлар. Районнуң колхозтары чүгле 117 аттарны тудуг ажылында киириштирген.

Районнуң үлетпүр комбинады болгаш колхозтар туйбу, саман, чугай болгаш өске-даа тудуг материалдарын бүдүрүп кылырын үнелевейн турар. Оон уламындан колхозтарда туйбудан, самандан тудуглар кылбайн, чүгле ыяшты тудуг материалынга ажыглап турар. Ылангыя чугай колхозтарда чок болуп турар. Ынчангаш колхозчулар бажыннарын чугайлавайн турарлар. Туйбу бүдүрер планны үзүп турар колхозтар районда хөй.

Культура-амыдыралдың тудуглары колхозтарда онза четпес чоруп турар. Районнуң 6 колхозтарының чүгле чаңгызында чунар бажың бар. Колхозчулар ай-айыбиле чунар бажыңнарга кирбейн турар. Улуг кампания ажылдар үезинде колхоз бүдүргүлгезинге колхозчу хөрээженнерни ажылдыырда колхоз бүрүзүнге уруглар яслизин калбартырының улуг ужуг-дузалыын практика көргүскен болгай. Ындыг турбуже, районда 2-ле колхозтарда уруглар яслилери барын чугаалаарга-ла ажылдың байдалы билдине бээр. Часкы тарылга эгелээриниң бетинде уруглар яслилериниң тудуун күштелдирери чугула.

Районда тудуг ажылынын мурнакчылары хүн-бүрү өзүп турар. Оларга «Большевик» колхозта Келик-оол, Стат, «Комсомол 30 чылы» колхозта Седен, «Ленин оруу» колхозта Айдын-оол болгаш оон-даа өскелер хамааржыр. Мурнакчы тудугжуларның ажыл дуржулгазын бүгү тудугжуларга нептередир ажылды күштеллерери колхоз баштаар черлериниң болгаш партия организацияларының чугула сорулгаларының бирээзи.

Амгы үеде тудуг ыяжын кезип, тудуг шөлүнче сөөртүр ажылче тудугжуларның бүгү күүнү салыры эргежок чугулазыбиле негетинип турар. Ол ажылга 500 ажыг тудугжуларны планнаан турбуже, бөгүнге чедир ында чүгле 148 тудугжулар ажылдап турар чорук 1955 чылда тудуг планын база-ла күүсетпезинге чедирип турар.

Тудугжуларның кол күүнү тудуг ыяжын кезип белеткээринче, сөөртүрүнче эвилелдээри—колхозтарда партия организацияларының, колхозтар баштаар черлериниң, МТС-тин, СЭКП райкомунуң, райкүүскомнуң соңгаарладып болбас сорулгазы болур.

С. АЛЕЕТ,
«Шыннын» корреспондентизи.

Шуй көдээ Совединиң социалистиг чарыжының түннели

Бай-Тайга районуң Шуй көдээ Соведи СЭКП ТК-ның сентябрь, март-февраль болгаш июнь Пленумнарының төөгүлүг докталдарын амыдыралга чедишкиннинг боттандырары-биле 1954 чылда социалистиг чарышты калбартып, ажылчы чоннарның оргузунга организас-массалыг ажылдарны экижиткениниң түннелинде бедик түннелди чедип алган.

Көдээ Совет эрткен чылын бодунуң сессияларын 12 удаа, күүском хуралдарын 48 удаа чыылдырып, аңаа колхозтуң организас, ажыл-агыйын быжыглаарының, ажылчы чоннарның материалдыг болгаш культурлуг амыдыралын көдүрериниң болгаш ажыл-агыйының өске-даа чугула айтырыгларын чугаалашкан. Сессияларга депутаттарның 75-тен эвээш эвес хуузу киржип, үргүлчүүн комиссияларының идепкейлиг киржилгези-биле эрттип турган.

Көдээ Советте хамааржып турар «Мурнакчы» колхоз организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыгып, ажыл-агыйның планныг сорулгаларын эки күүсеп келген. Күрүнеге эт, дүк, сүт болгаш тараа дужаалгазының планныг даалгаларын ажыр күүсеткен.

Колхоз ниитиниң малын өстүрериниң күрүне планын ниитизи-биле 107 хуу күүсеткен. Оон иштинде мыйыстыг бода малды 103, хойну 107, өшкүнү 104, чылгыны 128 болгаш хаванны 100 хуу кылдыр күүсеп, малдың чаш төлүн бүрүн ажаал алган. Малдың баш санын өстүрер, оон продуктулуун бедидер дээш кызымаккай ажылдан турар дуржулгалыг малчыннар хөй. Ылаңгыя хой фермазында кадарчылар эштер Делбин төрөөн 222 хойдан 230 хураганнарны, Келдивен 126 хойдан 137 хураганнарны, өшкү фермазында кадарчы эш Белчүкей төрөөн 207 өшкүден 236 анайны, Каргыда хой кадарчызы эш Ойдуп 176 төрөөн хойдан 178 хураганнарны бүрүн ажаан алганнар. Саанчыларын эштер Хорлуу, Хиринг, Нордуп олар чылда сүт саалдазының чыл планын ажыр күүсеткен болгаш төрөөн инектериниң бызааларын бүрүн камгалап алганнар.

Колхоз 1954 чылда 858 гектар тараа культураларын тарыыр планныг турган 863 гектарны тарып, гектар бүрүзүнден өртүмээ-биле 17 центнер дүжүү ажаан алган.

Чурутталганың болгаш культура амыдыралдың база мал кажааларының тулугларының планын база-ла ажыр күүсеткен. Эрткен чылын 30 чурутталга бажыңнарын тудар планныг турган 31-ни, малдың чаңгыс аай хевирлиг 5 кажааларын тудар турган 7-ни ажыглалга киргген, база бир электри станциязының тулуун доскан. Тулуг ажылында бызанчылар эштер Санчай-оол, Оолак, Чалзын, Дамба сөөртүлгеде болгаш дилигде Кунгаа, Аваал-оол, Саргы болгаш өске-даа эштер ажыл нормазын 150—200 хуу чедир күүсеп турарлар.

Колхоз чугай өргедириниң болгаш тууйбу кылырының планын ажыр күүсеткен. Аңаа эштер Иргек, Шыырап-оол олар хүн нормазын 100—150 хуу күүсеп мурнакчы ажылдааннар.

Шуй көдээ Совет школаның болгаш эмнелге салбырының ажылынга эки дузалажып келген. Школаның септелгезин чогуур үезинде доозуп, одаар ыяжын четчири-биле белеткээн болгаш сумуда школа назылыг ургуларны школаже бүрүн хаара туткан.

С. ШЫДЫРАА.

Билдириишкиннерни чогуур үезинде көөр

Ажылчы чоннарның негелде-хомудалдарынче кичээнгей салыры, масса-биле хүн-бүрүүн харылзаазын быжыг тудары өөр-чер Советтериниң хүлээлгези болур. Олар хамаатыларының кирген негелде-хомудалдарын чогуур үезинде көөр болгаш харылзаар ужурлуг.

Бо ажыл Сүт-Хөл райкүүскомда, оон килдистеринде багай тургустунган. Кирген негелде-хомудалдарны кырыгбиле көөр, ону чогуур үезинде харылаап бербес, ур уеде шыгжаар фактылар бар. 1954 чылда райкүүскомга 150 билдириишкин кирген, оон чүгле 28,5 хуузун бижимелбиле харылаан, колхозтар баштаар черлеринче, суму, суур Советтеринче чоруткан 20 хире билдириишкиннер канчаар шиитпирлетингениниң дугайы райкүүскомга билдинмес болуп турар.

Сталин аттыг колхозтуң кежигүү эш Дарбаган ур уеде аар зараан күш-ажыл кылып шыдавас апарган. Ынчангаш ону күрүнеге ыаавыла дужаар эт, дүк, сүт даалгаларындан хостаар дугайында дилеп бижээн. Оон ол билдириишкини 8 ай иштинде харыы чок чыткан. «Большевик» колхозта эш Комбу болгаш Суг-Аксы суурда эш Борбай-оол олар чурутталга бажыны тудуп алырынга үзүн хуусаалыг күрүне чөлзинин бөөрин дилээннер. Оларның ол билдириишкиннерин райкүүском харылап бербээн. Оон ынай хамааты эш Дамба-Даржаа эткен чылдың июль айда ажыл дилеп билдириишкин кирген, ону мынчага чедир харылап бербээн. Сүт-Хөл көдээ Советтиң даргазы эш Даржайның социалистиг өг-бүленин чурумун үреп турарының дугайында хамааты эш Кыргчының эткен чылдың августа кирген билдириишкини бар. Ону «Херекке көктээр» деп резолюция салгаш, кандыг-даа харыы чокка шыгжап каан болган.

Райкүүском даргазы эш Найдың болгаш оон секретары эш С. Лолсан олар ажылчы чоннуң бижээн билдириишкиннериниче чогуур кичээнгейни салза чогуур.

Н. ЛОПСАН.

Парлатынмаан чагааларның изи-биле

Өвүр районуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыгагый артелиниң баштаар чери колхозта эге школаның 1954—55 өөредилге чылында одаар ыяжын белеткеп бөөр керээзин күүсетпээнин көдээ бижиччи редакцияга бижээн.

Колхозта партия организациязы хынаан редакцияга дыңнатканы болза, колхоз баштаар чери керээзин күүсетпээни хынаддадан шын болган, школаны ыяшбиле хандырар хемчег алдынган.

Колхозтарда агротехниктиг курстарның өөредилгезин шынаржыдар

Колхозтарда агротехниктиг курстарның дугайында көдээ бижикчилериң чагаалары редакцияга үргүлчү келип турар.

Бай-Тайга районуң «Мурнакчы» көдээ ажыл-агый артелинде агротехниктиг курс эткен чылын өөредилге программазын чедишкиннинг доскаш, ам ийиги курстуң программазын үргүлчүлеп турар.

Курстуң башкызы агроном эш Макаренко урокка эки белеткенип, айтыр темаларынга билдингир тайылбырларны берип турар. Дыңнакчылардан Адаш, Надым, Чамый болгаш Чондан олар өөренип эткен темаларын конспектилеп ап, эки өөренип турарлар деп, эш **С. Шыдыраа** бижип турар.

Сүт-Хөл райондан эш **О. Белекоолдун** бижип турары болза, Сталин аттыг колхозта агротехниктиг курстуң өөредилгези доктаамал чорун турар.

Курста 22 колхозчулар өөренип турар. Тас-оол, Даваа, Сюр-оол, Натпит-оол олар өөредилгеге бедик түннелдиг болуп турарлар. Курстуң башкылары агроном Крючкин, зоотехник Мандак өөредип турар темаларын практикага холбаштырып, кичээлдерни билдингир эрттирип турарлар. Ынчаарга оларны соок, чамдык кичээлдер үстүп турар. Агротехниктиг өөредилгеге таарымчалыг байдалды тургузар керек.

* * *

Улуг-Хем районуң «Партияның XIX съездизи» көдээ ажыгагый артелинге үш чыл хуусаалыг агротехниктиг курсту 1952 чылда-ла организастап тургускан.

Баштайгы чылында курстуң өөредилгези эки чорун турган. Эрткен чылдан бөөр курстуң ажылы чорувастаан. Агротехниктиг өөредилгени уламчылаар дугайында агроном эш Золотухина болгаш колхоз баштаар чери сагыш салбайн турар. Ол ышкаш зоотехниктиг өөредилге база чок болуп турар деп, эш **Т. Конгар** бижээн.

Колхозчу аныяктарның күзели-биле эткен чылдың ноябрь айда-ла Жданов аттыг көдээ ажыгагый артелинге агротехниктиг курсту организастап тургускаш башкызынга МТС-тиң агроному эш Чимит-Доржуну дугурушкан деп, эш **О. Шуурсол** бижип турар.

Эш Чимит-Доржу мынчага чедир чаңгыс-даа кичээл эрттирбээн болгаш колхоз баштаар чери аныяктарның күзелин хандырбаан.

Клуб ажылын экижидер

Сүт-Хөл районунда Сталин аттыг колхозта кедээ клуб колхозчу чоннуң культурлуг дыштанылгазының ёзулуг одаа болуп шыдавайн турар. Клубта культура-массалыг ажылдар шуут чорбастаан. Ында политиктиг болгаш уран чечен литература номнары хөй болзаа-даа, олар шкафта чыдып турар. Кедээ клубта эш Комбуга баштаткан 9 кижи составтыг илеткелчилер бөлүү чыл эгезинден бөөр чонга чаңгыс-даа катап илеткел, лекция, беседа номчуп бербээн.

Ол ышкаш ында бот-тывынгыр уран чүүлүүн кандыг-даа бөлүмнери организастатынын тургустунмаан. База колхозчу чон клубка кажан чаа кино, концерт болур ирги деп четикпейн манап турарлар.

СОВЕТ САДЫГНЫ ЧАА, БЕДИК ЧАДАЖЕ КӨДҮРЕР

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак совет кижилериниң үргүлчү өзүп турар материалдыг болгаш культурлуг негелдериниң максималдыг хандырар дугайында могаг чок сагыш салып турар. Бо соруулганы амыдыралга чедишкиннинг шиитпирдээриг-биле партия болгаш чазак чоннуң хереглел чүүлдериниң бүдүрүлгезиниң улуг көдүрүлүшкүнүн организастап, аъш чем болгаш үлетпүр бараанларынга чоннуң хандырылгазын чоокку ийи-үш чыдың дургузунда дыка бедидеринче угланган бүгү хемчегларни ап турар.

Сонгаарладып болбас бо чугула соруулганы боттандырарынга бараан саарылгазын бүгү хемчеглер-биле калбартыры, күрүне, кооператив болгаш колхоз садыгларын экижидери улуг ужурдузалыг. Бистиң областың байдалында кол садыг организациязы болза бараанының саарылгазы ниити бараан саарылгазының 90 хире хуузу болуп турар хереглекчилер кооперациязы болур. Областың хереглекчилер кооперациязы чоннуң негелдезин хандырар талазы-биле эткен 1954 чылда өзөөн чедишкиннерлиг болган. Садыг черлериниң болгаш хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң саны үргүлчү өзүп, оларның материал-техниктиг базазы быжыгып, бараан саарылгазы калбарып турар.

Үүрмектеп садар бараан саарылгазының болгаш хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң планы 1954 чылда 102,4 хуу күүсетинген. Бистиң областың ажылчы чоннарының материалдыг чаагай байдалы чыл бүрүде улам-на экижип, оларның садып алыр аргазы база бедип турар. Оон тодаргай чижээ мындыг фактылардан кестүр. 1954 чылда чонга 1953 чылдазынга дөмейлээрге оон барык 27 миллион ажыг рубльдиң бараннарын саткан. 1954 чылдың чүгле тос айларында безин дүктен кылган пөстерни садары 1954 чылдың чогуур үеви-биле дөмейлээрге 38 хууга, демир оруннар—62,8 хууга, соңга караның шили—45,5 хуу өскен. Крупа, үүш үзү, кондидер кылыглары, консерва, чигир болгаш өске-даа бараннар садары дыка көвүдээн. Хоорайларда болгаш районнарда чаа магазиннер, столоваялар, чайналар, складтар, ногаа шыгжаар черлер туттунгулаан.

Бай-Тайга районуң Сталин аттыг колхозта болгаш Бин-Хем районуң Кочетов аттыг колхозта чаа сельмагтар туттунган. Ол магазиннер колхозчуларның культурлуг хандырылгазының төвү болуп, колхозчу суурларның каасталгазы болу берген. Хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң чаа столоваялары болгаш магазиннери районнар төптериниде болгаш Кызылда туттунган. Ынчаарга оларның саны бо чылын улам-на өскен турар ужурлуг.

Бодунуң эки ажылы-биле чоннуң бедик үнелелин чедип алган мурнакчы хереглекчилер ниитиледери бисте бар. Аңаа «Элегес» совхозта ажылчын кооперация (баштаар черниң даргазы эш Манузина), хамааржыр. Ол кооперация 1954 чылда үүрмектеп садар бараан саарылгазының болгаш хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң саарылга планын 110,5 хуу, кедээ ажыл-агый продуктуларының белеткел болгаш садып алыр планын 157,5 хуу күүсеткен. Ажылчын кооперация хереглекчилериниң негелдезин үргүлчү өөренип көрүп турарының түннелинде бараанларның нормативтен ажыр артып каар чоруу үзүткатынган болгаш саарылга чарыгдалдары дыка кызырылган болгаш чыылда оруулганың докталатынган планы ажыр күүсетинген, өре-сам чыгдал кылыр чорук шуут үзүткатынган.

Ажылчын кооперацияның коллективи садып алыкчыларны хандырарының чаа хевирин калбаа-биле ажыглап турар. Час кы, чайгы болгаш күскү ажылдар үезинде ховуже үүнүп, комбайннар, тракторлар болгаш өске-даа бригадаларже барып, оларга эргежок чугула бараанларны болгаш ийиг чемнерни үргүлчү садып турган. Садыг ажылынга улуг чедишкиннинг болганы дээш «Элегес» совхозтуң ажылчын кооперациязының коллективи облпотребсоюстиң баштаар черниң болгаш күрүне-албан черлериниң профсоюзлел обкомунуң Президиумунуң болгаш Центрсоюстуң үшкү шаңналы-биле шаңнаткан.

Бо чедишкиннер-биле кады областың хереглекчилер кооперациязының ажылында ам-даа улуг четпестер бар. Ол четпестер хамыктың мурнунда чонну болгаш колхозтарны хандырарыңы, кедээ ажыгагый продуктуларын белеткээриниң болгаш садып алырын организастаарының херээнде бар болуп турар. Бараннарны планнаарда болгаш сөөртүп алырда улуг частырыгларны кылып турар фактылар хөй. Ол чорук чоннуң негелдеерни кичээнгейлиг өөренип көрбээнинин түннелинде болуп турар.

Облпотребсоюстуң садыг четкилинде нормативтен ажыр чыдып турар бараннар эндерик. Чижээ, Чаа-Хөл райпозунуң (даргазы эш Лопшаков) бүгү бараннарының 54,7 хуузу, Улуг-Хем райпозунуң (даргазы эш Комбуй) бүгү бараннарының 49,6 хуузу оларның складтарында саарылга чок чыдып турар. Бараанның бо хире хөй курламырлары райполардан чонну хүн-бүрү хереглетиннер бараннар-биле болгаш четчир саныг ассортимент-биле үзүк чок хандырарын организастаары негетинер. Ынчалза-даа өзөөн хөй райполар болгаш Кызыл райпозу культурлуг совет садыгның кол принцивин үреп, дүс, керсин, кәәшне, серенги, ак чигир болгаш эргежок чугула хереглелдиң өске-даа бараннарын үзүктелдирип турар үүлдер бар. Бин-Хем районуң «Тиилелге» колхозунуң магазининде бараан курламыры докталатынан нормативти ажыр турар. Мындыг турбуже колхозчулар керосин, хендир, хүүрек, серээ дээн чергелиг аарсаар бараннарны садып ап шыдавайн, ол бараннарны садып алыры-биле район төвү баар ужурга таваржып турда ук бараннар ол магазиннин складында хөй.

Бо ышкаш байдал Кызыл горпозунда (даргазы эш Кожевин) база бар. Горпода саарылга чок болуп турар бараннар хөй. База садыгларда чамдык саван, даа, тавак, спорт хереклелериниң бараннары ышкаш бараннар үзүктелип, ур уеде садыгларга үнмейн турар. Горпонуң садыг четкизинде ховар болуп турар бараннарны бистиң үлетпүрлеривис четчир саныныг-биле үндүрүп турар. Ынчаарга ол бараннарны горпо чоннуң негелдезин ёзугаар садып ап болур аргалыг. Чүгле чогаадыкчы болгаш ажыл-ишчи инициатива херек. Горпо баштаар чери болгаш хозрасчёттуг улуг садыг черлериниң директорлары четпес бараннарны өске садыг организацияларындан азы өске областарның үлетпүр черлериниң бодундан садып алыр ажылды практикалавайн турар.

Горпо баштаар чери керосинни сөөртүп садарын организастаар ажылды соксаткан. Моон хараазы-биле хереглекчилер керосин садып алыры-биле хоорай төвүнче ийиг үш километр черге чоруур ужурга таваржыр турар. Горпонуң бо дугайында кандыг-даа сагыш салбайн турары шын эвес.

Хөй-хөй райполар, чижээ, Бай-Тайга, Эрзин райполары бараан саарылгазының планын чүгле сан талазы-биле күүсеткениче хандыкаш, садыг культуразын бедидер болгаш садып алыкчыларны хандырарын экижидер дугайында шуут уттуп турарлар. Бо районнарның магазиннериниң улуг нуруузу эргежок чугула деримелдер болгаш хереклелдер-биле хандырытынмаан. Садыгларда дензилер чедишпес, оон түннелинде өзөөн хөй райполар чөпшөөрөөн дензилер аймаан ажыглап турар. Садыг ажылдакчылары садып алыкчылар дугайында ёзулуг сагыш салбайн, оларга таарымчалыг байдалды тургузпаан. Таңды, Бай-Тайга болгаш өске-даа райполарның райматтарынга садып алыкчылар хеп садып алгаш ону кедип, хемчеп көөр арга чок болуп турар. Садыгжылар хереглекчилериниң бараанны шилип алырынга дузалашпайн, оларның негелдезинге дыңнангыр эвес болуп турар. 1954 чылдың төөчүзүнде чоруткан массалыг хыналда өзөөн хөй райполарның, ылаңгыя Таңды райпозунуң даргазы эш Панфиловтуң болгаш Бин-Хем райпозунуң даргазы эш Арагачының контроль чок болганының түннелинде күрүнеин үүрмектеп садар өртектериниң чурумун каржызы-биле үреп турган фактыларын илереткен.

Хереглекчилер кооперациязының системазында ажылчы чоннарның негелде-хомудалынга доомча чок, бюрократыг чоруктар ам-даа үзүткатынмаан. Тес-Хем, Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл, Чаа-Хөл болгаш Каа-Хем райполарынга ажылчы чоннуң сезен-ийи негелде-хомудалы кандыг-даа харыы чок артып калган.

Садыг болгаш хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң ажылдакчыларының мурнунда харыысалгалыг сорулга тургустунган.

Р. ВОЛКОВИЦКИЙ.

Школаның оттулар ыяжы үстүп турар

Чөөн-Хемчик районуң Хорум-Даг чеди чыл школазының оттулар ыяжы өөредилге чылын дооспайн үстү бөөри чыл бүрүде-ле чаңчыл ышкаш апарган.

Школаның шак ындыг бергедээшкинге таваржы бөөриниң чылдагааны болза, ыяш белеткелиниң планын шын эвес кылыр таварылгадан болгаш оттулар ыяш үстү бөөрге чаа өөредилге чылынга оттулар дээш белеткеп каккан ыяшты удурла сөөртүп оттулуп кааптарында болуп турар. Ынчаарга оон орнунга ыяш белеткетинмейн артып каар болгаш олче кымдаа сагыш салбайн баар.

Школаның дирекция чери ону билип турза-даа тодаргай хемчегни албайн турар. Оон ужурундан ам база-ла оттулар ыяш төнген, ол, доң ыяш оттулар чоруккa школа таварышкан.

Хорум-Даг кедээ Соведи болгаш колхоз баштаар чери база школаның дирекциязы ол шын эвес практиказындан адырлыш, ам келир чаа өөредилге чылында ол чорукту катап болдурбазының хемчегларни алыры чугула.

М. СЫНАА.

Рубль-биле контрольдаары—улус ажыл-агыйын улам көдүреринин чугула чүүлү

Социалистиг бүдүрүлгениң планныг организациязынга болгаш хуваалдазынга, материалдыг болгаш сан-хөө курлавырларны чөп ажыглаарынга чугула рольду чөөлөп ойнап турар, социализмниң үезинде чөөлинин эргежок чугулазы онза бүдүштүн бараан бүдүрүлгезиниң бар турары-биле, өртектүне хоойлузунуң бүдүрүлгеге саңдарны чедирип турары-биле, ынчангаш акша ажыл-агыйының бар турары-биле болдунган.

Социалистиг бүдүрүлгениң чорудулгазында бүдүрүлгелерге болгаш организацияларга түр хостуг акша-хөрөнгилер (планныг болгаш пландан ажыр чыылдалар, ажыглаарынга чедир хостуг турар амортизация шилчилгелери, ажыл төлевирин тыпсырынга сорулгадан болгаш ону тыпсырынга чедир хостуг турар акша-хөрөнгилер, директор фондузунга киирер шилчилгелер болгаш өске-даа) тургустунуп турар. Чөөлинин дузаламчызы-биле бо акша-хөрөнгилерни банкылар социалистиг бүдүрүлгениң хереглелдеринге ажыглаар кылдыр улус ажыл-агыйынга мобилизастап турар. Ону Совет күрүнениң тургусканы чөөли системазын дамчыштыр боттандырып турар.

Күрүне банкызы болза, бистиң чурттүн эң улуг банкызы болур. Ол 5 муң ажыг салбырларлыг. Дайын мурнунда күрүне банкызының улус ажыл-агыйынга чөөли салыышкыннары 55 миллиард хире рубль турган, а эрткен чылдың төөчүзүнде ол салыышкыннар 208 миллиард рубльге четкен ийикпе, азы барык дөрт катап өскен.

Күрүне банкызы социалистиг чөөли системазынга кол рольду ойнап, улус ажыл-агыйынга кыска хуусаалыг чөөлини тыпсырының төвү, чурттун санажылга, эмиссия болгаш валюта төвү болуп турар. Социализмниң үезинде Совет күрүне бүдүрүлгениң планныг организациязынга болгаш хуваалдазынга, материалдыг болгаш сан-хөө курлавырларны чөп ажыглаарынга чугула рольду чөөлөп ойнап турар, социализмниң үезинде чөөлинин эргежок чугулазы онза бүдүштүн бараан бүдүрүлгезиниң бар турары-биле, өртектүне хоойлузунуң бүдүрүлгеге саңдарны чедирип турары-биле, ынчангаш акша ажыл-агыйының бар турары-биле болдунган.

Социалистиг бүдүрүлгениң чорудулгазында бүдүрүлгелерге болгаш организацияларга түр хостуг акша-хөрөнгилер (планныг болгаш пландан ажыр чыылдалар, ажыглаарынга чедир хостуг турар амортизация шилчилгелери, ажыл төлевирин тыпсырынга сорулгадан болгаш ону тыпсырынга чедир хостуг турар акша-хөрөнгилер, директор фондузунга киирер шилчилгелер болгаш өске-даа) тургустунуп турар. Чөөлинин дузаламчызы-биле бо акша-хөрөнгилерни банкылар социалистиг бүдүрүлгениң хереглелдеринге ажыглаар кылдыр улус ажыл-агыйынга мобилизастап турар. Ону Совет күрүнениң тургусканы чөөли системазын дамчыштыр боттандырып турар.

Күрүне банкызы болза, бистиң чурттүн эң улуг банкызы болур. Ол 5 муң ажыг салбырларлыг. Дайын мурнунда күрүне банкызының улус ажыл-агыйынга чөөли салыышкыннары 55 миллиард хире рубль турган, а эрткен чылдың төөчүзүнде ол салыышкыннар 208 миллиард рубльге четкен ийикпе, азы барык дөрт катап өскен.

Күрүне банкызы социалистиг чөөли системазынга кол рольду ойнап, улус ажыл-агыйынга кыска хуусаалыг чөөлини тыпсырының төвү, чурттун санажылга, эмиссия болгаш валюта төвү болуп турар. Социализмниң үезинде Совет күрүне банкызының чөөли-санажылга ажылы болгаш бүдүрүлгелериниң ажыл-агыйжы, сан-хөө ажыл-чорудулгазын рубль-биле контрольдаары социалистиг экономиканың чедип алдынган деңнелиниң хожудап, ажыл-агыйжы санажылганы быжыглаар дугайында өзүп турар негелдеерге дүүшпейн турар деп шиитпирде демдеглетинген. Күрүне банкызы бүдүрүлгелериниң болгаш организацияларның ажылынга чөөли-биле идепкейлиг саңдарны чедирер аргаларны багай ажыглап турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң, бот-үүнин чиигедириниң болгаш чыылдаларны көвүдериниң, курлавырларын илередип турары четпес.

Бүдүрүлгелериниң ажыл-агыйжы болгаш сан хөө ажыл-чорудулгазы дээш Күрбанкының чорудуп турар контролюнуң улуг четпези үүдел дизе бо үениң болгаш чыылдаларның талазы-биле доктаатынган планнарны күүсеткейн, каражаларны болдуруп, саарылга акша-хөрөнгилерни дөндүр чарыгдап турар бүдүрүлгелерге банкының дээштиг саңдарны чедирип турарының сулазында болур. Күрбанкының салбырлары болгаш конторалары тус-тус бүдүрүлгелериниң саарылга акша-хөрөнгилерни доддурар дугайында, четпестерни чайладыр дугайында айтырыгларны хөй нуруузунда-ла кол эргелелдериниң азы министерстволарның мурнунга эрецгей тургузары-биле кызыгаарлатынып, оларның ажыл-агыйжы, сан-хөө ажыл-чорудулгазынче хандыр кирбейн, бүдүрүлгелериниң багай ажылының чыдагааннарын илередип турарлар.

Күрүне банкызының чөөли талазы-биле ажылының улуг четпези болза, эки-даа база багай-даа ажылдап турар бүдүрүлгелерге болгаш организацияларга чөөлини ылгал чок бир дөмей байдал-биле тыпсын турганы болур. 1954 чылдың август 21-де доктаал чөөлини тыпсырының бо чурумун бруу шаап көрген болгаш эки база багай ажылдап турар бүдүрүлгелерге чөөлини тыпсырының ацтыгаңгы чурумнарын тургускан. Күрүне банкызы болза, докталынган планнарны күүсеп, саарылга акша-хөрөнгилерни артырып ап, шын ажыглап турар бүдүрүлгелерге чөөли дузаламчыны ий-шаанда көргүзер ужурлуг. Бүдүрүлгелериниң болгаш организацияларның боттарындан хамаарышпас чыылдаганнар-биле тургустунуп келген бергедээшкиннериниң үезинде счеттарны төлээринге негетинин турар чөөлилерни 20 хонук чедир хуусаа-биле, ажыл төлевиринге чөөлилерни министерстволарның сан-хөө үүлээлгези чокка 30 хонук чедир хуусаа-биле ук бүдүрүлгелерге болгаш организацияларга үндүрүп бөөр эргени Күрүне банкызынга тывыскан. База дүр үениң хереглелдеринге негетинин турар чөөлилерни мурнунда күштүг турган чурумну ёзугаар 45 хонук хуусаалыг тыпсып турган болза, ам ындыг чөөлилерни бүдүрүлгелерге болгаш организацияларга 90 хонук чедир хуусаалыг тывыскан туруп болур.

Бот-үүнин болгаш чыылдаларның докталынган планнарын күүсетпес, плана дан ажыр каражаларны болдуруп, бодунуң саарылга акша-хөрөнгилерин хевээр артырып албайн турар бүдүрүлгелерге чөөлини бөөриниң болгаш санажылгаларны чорударының тускай чурумуну доктаатынган. Үстүнде турар звеноонун—кол эргелелдиң азы министерстволуң үүлээлгези бар болза, ындыг бүдүрүлгелерге чөөлини тыпсыр, санажылгаларның аккредиттиг хевирин чорудар, тодаргайлаарга, ук бүдүрүлгелерже өртектиг материалдарны чүдүрүп чорударының мурнунда чедирип берикчилерге акша хөрөнгилерни шилчидер, өртээн төлевээн үнелиг материалдарны чарыгдаарын (харыысалгалыг ажаан кадагалаарының чурумуну) соксадыр эргени банкыга тывыскан. Чөөлини тыпсырының болгаш санажылгаларны чорударының тускай чурумунче бүдүрүлгелерни шилчидер дугайында үстүнде турар организацияның удуртукчузунуң сагындырының соонда 15 хонук эрткенде эвилелге чагыртган бүдүрүлгени, Күрүне банкызының баштаар черинин даргазының айтышкынын ёзугаар, оон өске бүдүрүлгелерни Күрбанкының конторалларының эргелекчилериниң айтышкынын ёзугаар чөөлини тыпсырының тускай чурумунче шилчиткен туруп болур.

Чөөлини тыпсырының болгаш санажылгаларның тускай чурумуну бүдүрүлгелериниң ажылы дээш ук бүдүрүлгелериниң, кол эргелелдериниң болгаш министерстволарның удуртукчуларының харыысалгазын бедидип турар. Бүдүрүлгелериниң ажыл-чорудулгазын ажыл-агыйжы ёзуиле удуртуруп экижидерин бо чурум олардан шыңгыы негеп турар.

Бир эвес багай ажылдап турган бүдүрүлгелер 6 айларның дургузунда боттарының ажылын экижитпес болза, Күрбанкы ындыг бүдүрүлгелерни төлевирлиг аргалыы чок деп чарлаар болгаш оларга бүгүле хевирлериниң чөөлилерин тыпсырын соксадыр.

Чөөлини тыпсырының болгаш санажылгаларның тускай чурумуну бүдүрүлгелериниң ажыгагыйжы, сан-хөө ажыл-чорудулгазының четпестерин чайладырынче угландырган бүгү талалыг хемчеглерни чорудары-биле холбашкан.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның шиитпириниң үүгениниң соонда чүгле каш айлар эрткен. Ынчалза-даа, оон түннелдери ам безин иле кестүп турар.

Бо дугайында каш чижектерни ап көрээлиңер.

ССРЭ-ниң Нефть үлетпүрүнүн министерствозунуң ыяш чазаар «Правая Волга» деп комбинады бүдүрүлге талазыбиле планнарны күүсетпейн, продукциянын бот-үүнин улгаттырып, саарылга акша-хөрөнгилерни шын эвес ажыглап, өртектиг материалдарның пландан ажыр курлавырларын тургузун турганының чыдагаанынга-биле Күрүне банкызынан алган чөөлилерин төлевес чорукту үргүлчү болдуруп келген. Күрүне банкызының Куйбышев конторазы комбинатка чөөлини бербес дугайында айтырыгны 1953—1954 чылдарда беш катап тургускан. ССРЭ-ниң Нефть үлетпүрүнүн министерстволуг комбинаттың ажылын экижидер дугайында хемчеглерни алыр деп аазаашкыннарны берген, ынчангаш Күрүне банкызы аңаа чөөлини тыпсырын үргүлчүлеп турган. Ынчалза-даа министерство ол аазаашкыннарын күүсетпээн.

Эткен чылда «Правая Волга» комбинатты чөөлини тыпсырының болгаш санажылгаларның тускай чурумунче шилчиткен. Моон-биле холбаштыр комбинаттың удуртукчулары бүдүрүлгениң ажылын экижидериниче угландырган боттуг хемчеглерни ажылдап кылганнар. Ол хемчеглериниң чамдык кезин ам безин боттанган. Цехтер аразынга чиигге шугумнуг демир орукту кыганының ачызында ыяш материалдарының сөөртүлгезин дүргедеткен болгаш чиигеткен; бажыңнарга херектиг үүрмек-кезек ыяштарны белеткеп кылырының чурумун өскерткен, ол чорук доозулбаан бүдүрүлгениң артышкыннарын эвээжеткен. Алдынган хемчеглериниң түннелинде комбинат бүдүрүлге программазын күүсеткен болгаш продукцияның бот-үүнизин план ёзугаар 7,4 хуу чиигедир турган, 13,7 хуу чиигеткен.

Литва ССР-ниң Чиик үлетпүрүнүн министерствозунуң ан-өлүк кежи болбазырадып кылыр Витиас аттыг фабриказын чөөлини тыпсырының тускай чурумунче шилчиткен чорук бүдүрүлгениң ажылын экижидеринге толаргай хемчеглерни алырын фабриканың удуртулгазындан, трестиден болгаш министерстводан база-ла шыңгыы негөөн.

Бүдүрүлгелериниң ажыгагыйжы, сан-хөө ажыл-чорудулгазы дээш бот-үүнин чиигедир талазы-биле өнөөлгени күүседир дээш, ынчангаш чыылдаларны көвүдедир дээш Күрбанкының талазындан контрольду күштелдирери болза, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидип, продукцияның бот-үүнизин чиигедип турар механизацияның талазы-биле хемчеглерни болгаш бүдүрүлгени экижидеринге чөөли дузаламчызын көргүзери-биле база дүүшкен турар ужурлуг. Бүдүрүлгени механизастаарынга болгаш оон технологизиин экижидеринге үнер чарыгдалдарга 100 муң рубль чедир хемчээлдиг чөөлини тыпсыр дугайында айтырыгны боду үзе шиитпирээр эргени Күрбанкының килдистериниң эргелекчилеринге ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның докталы-биле тывыскан. Конторалларының эргелекчилери ындыг чөөлилерни 500 муң рубль чедир тыпсын болур.

(Төөчүзү 4-кү арында).

Корей металлургтарның чедиишкиннери

ПХЕНЬЯН. КУДР-нуң улуг металлургия бүдүрүлгелериниң бирээзи болур Сончжиниң металлургия заводунуң ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары 1955 чылдың планын 111,2 хуу, а үш чыл планының онаалгазын—хуусаазындан 9 ай эрте күүседир деп хүлээлгелерни боттарынга алганнар.

Коллектив алган хүлээлгелериниң күүселдези дээш чедиишкинниг демисежип турар. Кореяның төп телеграф агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, кан шуткулга цехының мурнакчы бригадалары өскүс онаалгаларын хүн-бүрү 120—130 хуу күүседип турар. Бүдүрүлгелериниң болгаш хоорайларның катап турсуушкунунга эргежок чугула херектиг демирлер бүдүрүп үндүрүүшкүнү 30 хуу чедир улгаткан. Ол заводтуң өскедаа цехтеринде—шой, шуткулга, электро, труба-прокат болгаш ферро эзилдирер цехтери бүдүрүп үндүрүүшкүнүн калоартып турар.

(СЭТА).

Японияның ажылчын аңгызының хөделиишкининиң чангыс эви быжыгып турар

ШАНХАЙ. Японияның үлетпүрүнүң янзы-бүрү адырларының ажылчыннары боттарының материалдыг байдалын өкижидери дээш кады демиселге каттыжып турарлар. Япон радиозунуң дыңнадып турарыгбиле алырга, январь 28-те Токиога профэвилелдериниң кол чөвүлелинде бактаап турар япон профэвилелдериниң алды адыр каттыжышкыннарының төлээлекчилери чөвүлел хурал эрттиргеннер, ол хуралга ажыл төлевирин бедидери дээш демиселдиң айтырыгларын чугаалажып көрген.

Хөмүр даш үлетпүрүнүң ажылчыннарының профэвилелдериниң япон федерациязы, хуу демир оруктарның ажылчыннарының профэвилелдериниң бүгү-нитии федерациязы, синтетиктиг химикалиилерниң ажылчыннарының профэвилелдериниң япон федерациязы, электри үлетпүрүнүң ажылчыннарының бүгү-япон профэвилели, саазын үлетпүрүнүң ажылчыннарының национал профэвилели база металл ажылдап кылыр болгаш машина тудуушкун үлетпүрүнүң ажылчыннарының национал профэвилели чөвүлел хуралга киришкен.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери кол чөвүлелде бактаап кирбейн турар профэвилелдеринге ажыл төлевирин бедидери дээш демиселге каттышкан күженишкиннерни үндүрер деп кыйгырыгны үндүрген.

(СЭТА).

Генуяда ажыл соксадышкыны

РИМ. «Унита» солуннуң дыңнадып турары болза, хоорайның бүгү чонунун деткээн порт болгаш үлетпүр бүдүрүлгелериниң ажылчы чоннарының ажыл соксадыышкыны 9 хонук үргүлчүлеп турар. Ажыл соксатканнарга эп-сеткил каттыжышкыны кылдыр порттуң чүк чүдүрүкчүлери ажыл соксадыышкынын чорутканнар. Эп-сеткил каттыжышкынының ажыл соксадыышкынары Генуядан ырак эвесте турар Савона болгаш Вадо порттарынга база болгулаан.

(СЭТА).

Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинде

НЬЮ-ЙОРК, февраль 1. (СЭТА). Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң дүүн кежээки хуралынга хүн чурумунуң чижек айтырыгларын чугаалажыры үргүлчүлээн.

«Тайваньның болгаш Кыдаттың өскедаа ортулуктарының районунга Американың Каттышкан Штаттарының агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында» ССРЭ-ниң төлээлериниң киирген айтырыы хүн чурумунда бар деп чүве медээлетинген болгай. Бо айтырыгның талазы-биле совет төлээлер АКШ-тың агрессчи үүлгедиишкиннерин соксадырынче угланган резолюция төлевилелин Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинге киирген. Хүн чурумунда, оон аңгыда, «Кыдаттың эрик кавызында чамдык ортулуктарының районунда дайын чорудулгаларына хамаарыштыр» Чаа Зеландияның киирген айтырыы база бар.

АКШ-тың төлээзи Лодж чаа зеландыны саналды деткээн. АКШ-тың ол кыжанылгы турсгузуп турар агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында айтырыгны оюп катташ, америк төлээ турсгустунган айылдыг байдалдың буруузун Кыдат Улус Республикаже пая казарын болгаш АКШ-тың Ыраккы Чөөн чүкте агрессчи үүлгедиишкиннериниң кичээнгейни ойкталдырарын орадашкан.

Англияның төлээзи Диксон АКШ-тың Ыраккы Чөөн чүкте агрессчи политиказының камгалакчызы болуп чүве чугаалаан. АКШ Азияга тайбың күзеп турар кылдыр ол бадыткаан. Англияның төлээлериниң бодалы-биле алырга, Чөвүлелиниң хүн чурумунга Чаа Зеландияның-даа саналын, Совет Эвилелиниң-даа саналын киирип болур деп ол медеглээн. Ынчалза-даа баштай Чаа Зеландияның саналын чугаалажып көөр болгаш ол саналды чугаалажып доозарына база ол талазыбиле шиитпир үндүреринге чедир Совет Эвилелиниң саналдаан айтырыын чугаалажып көөрүнче кирбес деп ол чугаалаан. Бразилияның, Бельгияның, Перунуң, Турцияның, Иранның, Францияның төлээлери болгаш чанкайшичи баштай Чаа Зеландияның төлээлериниң саналдаан айтырыын чугаалажыр деп медеглээннер.

Совет Эвилелиниң төлээзи А. А. Соболевтиң демеглээни болза, бодунуң чугаазында АКШ-тың төлээзи Ыраккы Чөөн чүкте тайбыңга кыжанылгың бар болуп турарын хүлээген. Ол кыжанылгы Кыдаттың эрик кавызында ортулуктарында дайын чорудулгаларын соксаткаш, оон-биле чайладып болур дээрзин маңза АКШ-тың төлээзинден дыңнадывыс. Ынчалзада АКШ-тың төлээзи, бир эвес дайын чорудулгаларын үндүрүп келир чылдгаанларны чайлатпас болза, ол дайынны канчаар соксадып болурул, дайын чорудулгаларын канчаар доктаадыр деп чүвени чугаалавады. Ынчаарга ол чылдаганнар болза, кыдат девискээрге хамаарыштыр АКШ-тың агрессчи үүлгедиишкиннерни кылып турарында болгаш Тайвань база Пэнхуледао деп кыдат ортулуктарны херек кырында эжелеп алган деп А. А. Соболев чугаалаан.

Ол айтырыгны дээрги Лодж бодунуң чугаазында оюп каантарын орадашкан болгаш чүү-даа чугаалаваан.

Каттышкан Штаттарның чепсектиг күштери чанкайшичи балыктыг болгаш КУР-га улур оон өнчүк-чөнгээлиг үүлгедиишкиннерин деткип турар дээрзин дээрги Лоджтуң хүлээвейн баары чегейле боор деп совет төлээ уламчылаан. Ол деткимче улам-на калбарын турар болгаш ол районга дайын кыжанылын улам ынай калбартырынга айыылзынар барымдааны ол берип турар. Каттышкан Штаттар КУР-га улур АКШ-тың улугулуг чепсектиг күштерин хөделдирип киирериниң планнарын ажыы-биле чугаалажып турар деп чүвени АКШ-тың төлээзи база-ла хүлээвейн барып шыдавас. А бир эвес ол ындыг чүве болза, эрик кавызында ортулуктарга дайын чорудулгаларын аваа-ла соксадыры маңза АКШ-тың төлээзиниң чугаалазаны күзенчиг түннелге, тодаргайларга кыжанылгы чайладырынга, Ыраккы Чөөн чүкте дүшкүүрлүг чоруктуг чайладырынга чедирип кээп шыдавас.

Дайынның кыжанылын чайладыр төлээде, ол кыжанылгы үндүрүп турар чылдаганнарны чайладыр херек деп ССРЭ-ниң төлээзи чугаалаан. А ол чылдагаан болза, бистиң маңза айытканывыс ышкаш, Кыдаттың иштики хереклериниче Каттышкан Штаттарның хөлгаарлап кириишкини болур, чылдагаан болза, кыдат девискээрге Каттышкан Штаттарның чепсектиг күштериниң турып турары болгаш КУР-га улур оон агрессчи үүлгедиишкиннерге болур.

Соболевтиң демеглээни болза, Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң мурнунда турып турар айтырыгларны чугаалажып көөрүнге киржир кылдыр КУР-нуң төлээзин чалаар дугайында айтырыгның талазы-биле совет төлээлериниң туружу Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинге Совет Эвилелиниң киирген резолюциязының төлевилелинде илергейлетинген. Ол туруш болза, КУР-га улур Тайваньның болгаш Кыдаттың өске-даа ортулуктарының районунда Американың Каттышкан Штаттарының агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында айтырыгны чугаалажырынга киржир кылдыр КУР-нуң төлээзин чалаар деп совет төлээлериниң саналдап турарында болур.

Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели хүн чурумунуң айтырыгларының эзлчежир дес-дараазының дугайында айтырыгны болунуң хүн чурумун бадылаанының соонда чугаалажыры шын болур ийик деп ССРЭ-ниң төлээзи медеглээн.

Кыдатка улур Каттышкан Штаттарның агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында айтырыгны Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели чугаалажып көрүн дээш бистер туржуп турар болгаш Чаа Зеландияның саналынга улур бис, чүге дээрге, ол санал Ыраккы Чөөн чүкте харылзааларны чидиглендирип турар чылдгаанларның иштики утказынга, дайынның кыжанылын турсгузуп турар чылдгаанларның иштики утказынга дегбейн турар деп Соболев демеглээн.

Оон соонда Англияның төлээзи Диксон Чаа Зеландияның саналдаан айтырын хүн чурумунга киирер бе, а оон соонда Совет Эвилелиниң саналдаан айтырыын киирее чогуур бе деп чүвени Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели, хамыктың мурнунда, бадылаашкын-биле шиитпирлээр дугайында тускай саналды киирген, а оон соонда Диксон Совет Эвилелиниң саналлан турган айтырыын чугаалажып көөрүнче Чөвүлелдиң киреринге чедир Чаа Зеландияның айтырыын чугаалажып көөр чоруктуг доозар бе деп чүвени Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели шиитпирлээр деп чугаалаан.

Чөвүлелдиң хөй кезин Чаа Зеландияның саналдаан айтырын хүн чурумунга киирген. Оон соонда «Кыдат Улус Республикага хамаарыштыр Тайваньның болгаш Кыдаттың өске-даа ортулуктарының районунда Американың Каттышкан Штаттарының агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында» ССРЭ-ниң төлээлериниң санаалдаан айтырыын хүн чурумунга киирген. Чүгле чанкайшичи удур бадылаан.

Оон соонда Чөвүлел бадылатынган хүн чурумунуң бирги айтырыын, тодаргайларга Кыдаттың дип эриктериниң чоогунда чамдык ортулуктарының районунда дайын чорудулгаларының дугайында Чаа Зеландияның киирген айтырыын чугаалажырынче киргген.

Чаа Зеландияның айтырыын чугаалажып көөрүнге киржир кылдыр Кыдат Улус Республиканың улустуң төп чазааның төлээлекчилерин Айыыл чок чоруктуң Чөвүлели чалаар болгаш ол чалаашкыны КУР-нуң чазаанче чорударын КНО-нуң чингине секретарынан Чөвүлел дилээр деп саналды Чаа Зеландияның төлээзи киирген.

Ол саналды Францияның болгаш АКШ-тың төлээлери деткээн. АКШ-тың төлээзи ол саналды оон деткип турары КНО-га Кыдаттың төлээлээшкининиң дугайында болгаш КУР-нуң улустуң төп чазаан Каттышкан Штаттарның хүлээвес туружунуң дугайында айтырыгта хамаарышпас деп чазап чугаалаан.

Бир тээ Чаа Зеландияның төлээзиниң саналында чугаа болза, дайын чорудулгаларын соксадыр дугайында чүгле Чаа Зеландияның айтырыын чугаалажырынга киржир кылдыр КУР-нуң төлээзин чалаар дугайында болуп турар болгаш «Кыдат Улус Республикага хамаарыштыр Американың Каттышкан Штаттарының Тайваньның болгаш Кыдаттың өске-даа ортулуктарының районунда агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында» айтырыгны чугаалажырынга киржир кылдыр КУР-нуң улустуң төп чазааның төлээзи Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң хуралынга чалаар дугайында ССРЭ-ниң тускай саналынын дугайында чүү-даа чугаалавайн турор төлээде, ССРЭ-ниң төлээзи Чаа Зеландияның ол саналын эдээн ханы өөренип көөрүн хандырар сорулгалыг саналды киргген. Ынчалзада дарганың чүткүүлүшкүнүн ёзугаар Чаа Зеландияның саналы бадылаашкынга турсгустунган болгаш Чөвүлелге хүлээп алынган, Совет Эвилелиниң төлээлери бадылаарындан дадагалзаан.

Совет төлээлериниң бадылаваанының чылдагаанын тайылбырлавышаан, Соболевтиң медеглээни болза, ССРЭ-ниң төлээлери дадагалзаан, чүге дээрге, Чаа Зеландияның төлээлериниң турсгускан бүгү айтырыы Ыраккы Чөөн чүкте дүшкүүрлүг чоруктуг эвээжедириниң болгаш чаа дайынның кыжанылын чайладырының ыллаптыг сорулгаларынга харыы болуп шыдавас. Совет төлээлер Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң хүн чурумунга: «Каттышкан Штаттарның КУР-га улур Тайваньның болгаш Кыдаттың өске-даа ортулуктарының районунда агрессчи үүлгедиишкиннериниң дугайында айтырыгны киирерин саналдаан болгаш ол совет саналды чугаалажырынга киржир кылдыр КУР-нуң төлээзин чалаар дугайында шиитпирни Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң хүлээп алырын негеп турар деп Соболев чугаалаан. Оон соонда Бельгияның төлээзи КУР-же чалалганы чорудар болгаш оон харыыны алыр төлээде чугаалажыышкынны соксадыр деп саналдаан. Ол санал хүлээп алынган.

Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң күндүскү хуралы оон-биле доозулган.

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар айтырыглар дугайты делегей конференциязын белеткээр талазы-биле КНО-нуң консультативтиг комитединиң бирги сессиязының доозулганы

НЬЮ-ЙОРК. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар айтырыглар дугайты делегей конференциязын белеткээр талазы-биле КНО-нуң консультативтиг комитединиң бирги сессиязы январь 28-те Нью-Йоркта доозулган.

Совет Эвилелиниң төлээлекчизи академик Д. В. Скобельцын конференцияның программазынга: «ССРЭ-де үлетпүрүнүң баштайгы атомнуг электростанциязы болгаш атомнуг энергетиканың хөгжүлдезиниң оруктары» деп пунктуну киирерин комитеттиң ажылының чорудулгазында саналдааны билдингир болгай.

Айытынган санал болза, тайбың сорулгаларга атомнуг энергияны ажыглаар талазы-биле улустар аразының кады ажылдажылгазының хөгжүлдезинге кан-дыгдаа идигни бээр деп Совет чазактың күзелгүткүлүн болгаш Совет Эвилелинде мөөнетинген чогуур эртем-техниктиг болуп турар үк айтырыгны хүн чурумунга киирерге шаптыктаарын орадашкан турбуже, ол айтырыг конференцияның ажылының программазында киирген.

Комитеттиң ажылы чоруп турда, оон ажылын үзер болгаш оон ролюн конференцияның ажылының программазының болгаш хүн чурумнарының талазы-биле мурнунда-да саналдатынган пунктуларны ёзу барымдаалап үүлүгүзүнери-биле кызыгаарлаар дээр чогуур орадажыышкыннар кылдыныр турганын демеглеже чогуур. Журналисчи болуктер ол орадажыышкыннарны АКШ-тың өске чурттарны хөрекке албайн конференцияның белеткелин болгаш оон ажылының улуг тулгазын бодунуң холунга алыр дээн күзели кылдыр санап турар.

Оон-биле холбаштыр консультативтиг комитеттиң хөй нуруу деп ёзу барымдаалап хүлээп алган хүн чурумунуң эдээн хөй чугула үүлдериниң улустар аразының конференциязынга таарышпас характерлиг болган чоруу бодунче кичээнгейни угландырып турар. Чижээлээрге, комитет болза, конференция бодунуң ажыл чурумун тодаргайлаар эргени ышкынып турар ындыг чурумну хүлээп алган. Оон турчук комитеттиг хүлээп алган ол чүүлүнүң уржуу-биде конференцияның киржикчилери чогум утказы-биле алырга, конференцияның ажылының чурумунуң кандыг-даа айтырыглар талазы-биле боттарының саналгоналын чугаалаар аргазы чок болуп турар. Оон-биле кады конференцияның даргазынга болгаш оон секцияларының даргаларынга хуралдар чорударының мырыңай кызыгааржок эргелерин тыпсып турар, ол чорук делегейниң мындыг янзылыг конференциязынга турар ужуруг саналгоналларны калбаа-биле бүгү талалыг солчурунга идиг бээр чегейле боор. Комитеттиң хүлээп алганы хүн чурумунуң эдээн хөй чүүлериниң аваа эвес характерлиниң дугайын конференцияга киирер илеткелдерни мырыңай кара-туразында шилип алырын көрүп турар онза чурумну хүлээп алганы база херечилеп турар.

(СЭТА).

Барыын Германияны катап чепсеглээри-биле француз улус кажан-даа чөпшээрешпес

Париж дугуржулгаларынга удур Францияда удурланыышкынның шимчээшкини

ПАРИЖ. Герман милитаризминиң катап төрүтүүшкүнүнге удур француз хөрээженнериниң демиселиниң комитединиң эгелекчи чоруун ёзугаар Барыын Германияны чепсеглээринге удур, атомнуг чепсекти хорудаары, боо-чепсекти кызырары дээш удурланыышкынның хуралдарын болгаш митингилерин чоокта чаа бүгү Франциядга эрттирген. Бүгү француз хөрээженнерге бодунуң кыйгырыында комитет «калчаалыг эндере чепсеглениишкинге чедирип болур Германияның катап чепсеглениишкинин шаптыктаар» демиселче оларны кыйгырып турар.

«Тайбынче карак кызыл чүткүл турар француз хөрээженнер ол кемнигхеректи баш удур болдурбазы-биле бистиң күженишкинивисти каттыштырар ужуруг бис. Бистер каттышкаш чазактың хүлээп алыр шиитпирлерге сагылдар киирер бис. Бистиң өг-бүлелеривисти камгалаар, бистиң ургларывысты өлүмден камгалаар дээш, эртемниң ажыдыышкыннары үрегдээшкиннерге эвес, харын тургузулганың албанына бараан болган турааун дээш чепсеглениишкинни дүжүрерин негеп тур бис; бистер чепсеглениишкиннерни дүжүрерин кижилериниң чаагай байдалы болгаш аас-кежии дээш, тайбың дээш негеп тур бис. Францияның хөрээженнери бо күзелбодалды боттандырар бис!» деп кыйгырыгла чугаалап турар.

Парижке болган массалыг митингге Барыын Германияның, Бельгияның, Англияның, Голландияның болгаш Италияның хөрээженнериниң төлээлекчилериг-биле кады Парижтиң муң-муң хөрээженнери киришкеннер. Олар комитеттиң кыйгырыын изин-биле деткээннер.

Митингиниң киржикчилери ийи кыйгырыгны: ам болур санал-гоналдарның үезинде париж дугуржулгаларын бадылаарынга удур бадылаарын кыйгырып турар чагаалы Францияның республика чөвүлелиниң кежигүннеринге база атомнуг чепсекти хорудаарын негээн чагаалны Каттышкан Нациялар Организациязынга чаңгыс эп-сеткилдиг хүлээп алганнар.

Январь 29-та болгаш 30-де Парижке Францияның тайбының национал чөвүлелиниң сессиязы болуп эрткен. Тайбының национал чөвүлели париж дугуржулгаларын бадылаарынга удур февраль 14—20-де болур демиселдиң неделязынга бүгү французтарның киржирин кыйгырган.

Германияны чепсеглээринге удур, атомнуг айыылга удур, чепсеглениишкини дүжүрериниң тайбың чугаалажыышкыннары болгаш тайбың дээш март 27-де болур национал ассамблеяга чурттуң тайбынга ынакшылдыг бүгү күштериниң киржирин Тайбының национал чөвүлели база кыйгырган.

Бо национал манифестация болза, тайбынга ынакшылдыг күштериниң төлээлекчилериниң май 22-де Хельсинкиге чыглыры Бүгү-делегей Ассамблеязынга Францияның киржириниң белеткели болур.

(СЭТА)

Рубль-биле контрольдаары—улус ажыл-агыйын улам көдүреринiң чугула чүүлү

Күрбанкы бистиң чурттуң санажылга төвү болур. Тудуг организацияларындан аңгыда бүгү-ле бүдүрүлгелер болгаш организациялар санажылгаларын Күрбанкыны дамчыштыр чорудуп турар. Санажылгаларны шын чорудар чорук улус ажыл-агыйының планы күүседиринге улуг ужуг-дузалыг болур. Чээлинги тыпсырынын-даа, ол ышкаш акша-биле эвес санажылгаларның-даа талазында улуг четпестер бар. Багай ажылдап турар бүдүрүлгелериниң банкыдан алган чээлилериниң болгаш чедирип берикчилериниң отчёттарының талазы-биле хуусаа эрттирген өрелери эки ажылдап турар бүдүрүлгелерге берге байдалдарны база таварыштырып турар. Тус-тус бүдүрүлгелериниң планнарны күүсетпейн, саарылга акша-хөренгилерни шын эвес ажыглап турганындан аңгыда хуусаазында эрттирген өрелер төлевирлериниң күштүг турган эзлчег маныар чорууның уржуундан эдээн хемчээлбиле болдунган.

Бүдүрүлгелериниң ап турар өртектиг материалдары дээш төлевирлерни сөөлгү эзлчегде, тодаргайларга ажыл-төлевирин тывыскан, бюджеттиң мурнунга хүлээлгезин күүсеткен, банкының чээлизин төлээн амортизация шилчилгезин кылган соонда санажылга счеттарындан чорудуп турган Оон ужурунда пландан ажыр каражаларны болдуруп азы чыылдаларның планнарын күүсетпейн турар болгаш саарылга акша хөренгилерни шын эвес ажыглап турар бүдүрүлгелер ап турар чигээт, материалдар болгаш өске-даа өртектиглер дээш счеттарны хуусаазында төлевейн турары чаңчыл апарган. А ол чорук чечага чедир-ле колдуунда улетпүрүнүң тус-тус адырларының иштинге чорудуп келген. Улус ажыл-агыйының янзы-бүрү адырларының бүдүрүлгелериниң болгаш ажыл-агый организацияларының аразынга санажылгаларның бо хевирин хөгжүдерин Күрбанкыга чазак дааскан.

Социалистиг экономиканың хөгжүлдезинге күш-ажылчы курлавырларны чеп ажыглаар чорук улуг ужур-дузалыг. Социализм кижини кижи мөлчүүр чоруктуг болгаш күш-ажылдың төтчеглелин кезээде узуткаан. Бистиң чурттуң материалдыг болгаш күш-ажылчы курлавырларын планныг болгаш камныг ажыглап турар.

Бүдүрүлгелериниң болгаш организацияларның ажыл төлевириниң фондузунуң чарыгдалы дээш контрольдуң сорулгазын боттандырарын Күрүне банкызынга дааскан. Ындыг болза-даа, улус ажыл-агыйынга бо чугула ажылда улуг четпестер база бар болуп турар. Чамдык бүдүрүлгелерде ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның саны баш бурунгаар көрдүнген пландан ажып турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер талазыбиле онаалгаларны күүсетпес, ажыл төлевириниң фондузунуң ажыр чарыгдалын болдуруп турар чоруктар бар. Кол эргелелдер болгаш министерстволар ажыл төлевириниң ажыр чарыгдалдарын эскет чогу-биле туглап турары хаая эвес болгаш оларны моон сонгаар болдурбас төлээде кандыг-даа хемчегларни албайн турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидип, планда көрдүгнининден артыкка киирип алган ажылдакчыларның саның кызырар болгаш ажылчын күжүн ажыглаарын экижидер талазыбиле өске-даа хемчеглерни чорудуп тургаш, ажыр чарыгдалдарның орнун катап эгидип тургузарын бүдүрүлгелерден олар негевейн турарлар.

Партия биле чазак бо шын эвес практиканы буруу шаап көрген. Ажыл төлевириниң фондузун бүдүрүлге планының херек кырында күүселдезинге удур ажыр чарыгдаарын болдурган бүдүрүлгелер 3—5 айлардан ажыг эвес үениң дургузунда ол ажыр чарыгдалдың орнун катап эгидип тургузар хүлээлгелиг. Күрбанкы ажыл төлевириниң фондуларының чарыгдалы дээш контрольду күштелдирер ужурлуг. Моон-биле кады Күрбанкы ажылчыннарның, улетпүр бүдүрүлгениң инженер-техниктиг болгаш өске-даа ажыглакчыларының ажыл төлевирин тыпсырынга акша-хөренгини үндүрүп бээрин бүдүрүлге планнарының күүсетинип турарының хире-чергезин барымдаалап, а оон өске ажылдакчыларның ажыл төлевиринге акша-хөренгини — ажыл төлевириниң фондузунуң бадылатынган пландан ашпас кылдыр чорудар ужурлуг.

Социалистиг экономиканың болгаш улустуң чазагай байдалының улам ынайгы күштүг көдүрүүшкүнүн хандырар талазыбиле партияның болгаш чазактың салган сорулгаларын челиишкиннинг күүседи-ринге бүдүрүлгелериниң ажыл-чорудулгазы дээш рубль-биле контрольдаарын күштелирери улуг ужур-дузалыг болуп турар. Моон-биле холбаштыр бүгү улус ажыл-агыйда ажыл-агыйжы санажылганы быжыглаарынга Күрбанкының ролюн белгилип турар.

Күрбанкының ажылдакчылары болза, чээлини тыпсырының болгаш санажылгаларның аргаларын улам ынай сайзырангайжыдып тургаш, бүдүрүлге бүрүзү планнарны күүседири дээш, камналганын шыңгыы чурумун сагыыры дээш рубль-биле контрольдаарын херек кырынга боттандырып тургаш, бүдүрүлгенин болгаш баргаан саарылгазының өзүлдезинге база социалистиг чыылдаларны көвүдериниге бүгү хемчеглер-биле дузалаар ужурлуг.

А. ДУГИНОВ.

Тайвань ортулук дугайында айтырыг талазы-биле АКШ-тың өнчүк-чөнгээлиг политиказының дугайында париж солуннарының бижип турары

ПАРИЖ. Боттарының чепсектиг күштерин кыдат эриктерже чоруткан болгаш Ыраккы Чөөн чүкте аажок дүшкүүрлүг байдалы тургузуп турар Каттышкан Штаттарның агрессчи-үүлгедиишкиннериниге француз хөй-нинги ханы дүвүрээзинин илередип турар.

Америк шериг-политиктиг планнарны кол нургулайында саат чокка деткип турган аажок барыын үзелдиг солуннар безин бо удаала бир-ле болза ыыттавайн эртирер, бир-ле болза, бо айтырыг талазы-биле Эйзенхауэрге тывыскан калбак эргелер америк болгаш делегей бөлүктеринде удурланышкак тайылбырларны хайыыктырган деп чүвени миниир ужурга таваржып турар.

Ыраккы Чөөн чүкте байдал Британ империязының чурттарының ам Лондонда болур деп турар конференциязының кол айтырыы болу бээр деп чүвени «Монд» солун онзалап демеглээн.

Формозаның болгаш Пескадор ортулуктарның «камгалалын хандырар» төлээде анаа калбак эргелерни тыпсырын негеп, Эйзенхауэрниң конгрессче чагаа чорутканының соонда, а ол ышкаш америк самолеттарының болгаш шериг корабльдериниң Тайвань өөште чеде бергениниң түннелинде Ыраккы Чөөн чүкте байдал аажок чидиглениниң «Круа» деп католиктиг солун онзалап демеглээн.

Улусчу Кыдаттың эриктеринде америк флоттуң болгаш ужар-чүүлүү өнчүк-чөнгээлиг үүлгелиишкиннерге хамаарыштыр «Юманите» солуннуң бижээни болза:

«Улусчу Кыдат ол араатанзыг өнчүк-чөнгээлерге удурланыштыр шуут тодаргай турушту эзлеп алган: Формоза дугайында херек Кыдаттың иштики хөрээ, чүге дээрге, Формоза болза, Кыдат девискээрниң чарылбас кезии болуп турар болгаш америк күштериниң эжелээшкини тураажок, Формоза не-төрээн чурттунга эгитинген турар ужурлуг.

Ол туруш чүгле кыдат национал эргежыктарга болгаш улустар аразының эргезиниң турза чогуур принциптеринге таваржып турар эвес, харын Азияга быжыг тайбыны катап тургузарынга идиг берип шыдаар карачаңгыс чепсек болуп турар...»

(СЭТА).

Редакторнуң оралакчызы М. Л. ДЕЛЕГ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 3—62; редакторнуң оралакчызының 3—68, партийжи амыдырал, пропаганда, кедээ ажыл-агый, культура болгаш амыдырал кылдыстериниң болгаш бухгалтериянның—3—65, харыысалгалыг секретарының 4—98, иштики информация, чагаа үлетпүр транспорт киллистериниң—3—88.

ТС—01542. Культура эргелелиниң типографиязы